THE INSTITUTE OF EDUCATION

Gaeilge

LUKE ROCK

AN ARDTEIST

2022/2023

SAMPLE NOTES: ESSAY WRITING AND AN tSRAITH PICTIÚR

THE INSTITUTE OF EDUCATION FOUNDED 1969

Unauthorised publication, distribution or reproduction of these notes is prohibited.

CLÁR AN ÁBHAIR

1. An Aiste: Introduction
    - a. Introduction to Essay Writing 1-3
    - b. Key Topics 4-5
    - c. The Marking Scheme 6-11
    - d. Time Management 12-13
    - e. Past Paper Questions 14-20
    - f. Useful Expressions and Vocabulary 21-26

2. Sample Essay: *An Córas Oideachais*
    - a. Sample Essay 27-30
    - b. Key Words 31-32
    - c. Essay Analysis 33-36

3. An tSraith Pictiúr
    - a. Introduction to the Picture Sequence 37-42
    - b. Useful Expressions and Vocabulary 43-47
    - c. Question Phrases 48-49
    - d. Sraith Shamplach: *Ná húsáid an cárta creidmheasa gan chead* 50-54

Unauthorised publication, distribution or reproduction of these notes is prohibited.

AN AISTE

Páipéar 1 - Cuid II: Ceapadóireacht (100 marc)

- **3 question types: answer 1** (there are options within each question type).
- A length of 500-600 words is advised on the exam paper.

Aiste nó Alt Nuachtáin / Irise (ESSAY / NEWS ARTICLE)

NÓ

~~Scéal~~ (STORY)

NÓ

Díospóireacht / Óráid (DEBATE / SPEECH)

✓ The most important thing in this section is **grammar** and **standard of Irish.**

✓ You will write a piece that relates to a specific style and most the of the marks are awarded for **grammar, wealth of language, suitable vocabulary etc.**

✓ The founding stone of this question is the type of composition you choose, i.e.

- If you choose an **essay**, write an **essay**; if you choose a **debate**, write a **debate!**

An Scéim Marcála

- Stíl Chuí Scríbhneoireachta 5 mharc *(suitable writing style)*
- Ionramháil Ábhair: 15 mharc *(content)*
- **Cumas Gaeilge** **80 marc** *(standard of Irish)*

Extract from the Marking Scheme

3 chéim sa mharcáil: Cé go bhfuil trí roinn (Stíl, Ionramháil Ábhair agus Cumas Gaeilge) i gceist, ***moltar measúnú a dhéanamh ar iarracht an iarrthóra mar aonad***.

An Measúnú	*An iarracht a mheas mar aonad - Cad is fiú an iarracht cheapadóireachta ó thaobh catagóire de?*
An Aicme sa chatagóir	*Socraigh an aicme cheart sa chatagóir: ard / meánach / íseal*
An Marc	*Roghnaigh an marc cuí a fhreagraíonn don aicme sin.*

Unauthorised publication, distribution or reproduction of these notes is prohibited.

Layout of the Composition Question

- The composition questions is worth 100 marks.
- There are 9 questions spread across 3 categories, but you **answer only 1 question**.

Cuid	Section	Options
(A) Aiste / Alt Nuachtáin	Essay or News Article	5 options
(B) Scéal	Story	2 options
(C) Díospóireacht / Óráid	Debate / Speech	2 options (1 speech, 1 debate)

- While there are 3 categories of questions in the composition section, you should avoid (B) Scéal.
- This section where you are asked to write a story is far less systematic than the other two types of composition question and, thus, it is harder to guarantee success here.
- While the story is the most difficult to guarantee success, weaker candidates tend to choose it as there is usually a *seanfhocal* (proverb) as one of the options.
- There are similar skills needed for writing essays (opinion vocabulary, verbs, discursive language, technical terminology etc.), news articles, debates, and speeches. Therefore, preparation for any of these sections will also aid in your preparation for the others.
- Likewise, we see similar topics appearing through the past papers in the composition part (A) and (C) allowing us to prepare key topics that we expect to see throughout the 5 options in part (A) and the 2 options in part (C).

✓ The key to the composition section is preparing key topics that we see on the papers again and again and having a strong understanding of the marking scheme and what the examiner is looking for in your answers.

✓ A good candidate knows the **marking scheme** inside out and has explored the **past papers**!

Unauthorised publication, distribution
or reproduction of these notes is prohibited.

2017 Páipéar 1 – Ceapadóireacht

CEAPADÓIREACHT 100 MARC

Freagair do rogha CEANN AMHÁIN de ***A, B nó C*** anseo thíos.

Nóta: Ní gá níos mó ná 500-600 focal nó mar sin a scríobh i gcás ar bith.

A	– AISTE **nó** ALT NUACHTÁIN / IRISE –	**100 marc**

Scríobh AISTE **NÓ** ALT NUACHTÁIN / IRISE ar CHEANN AMHÁIN de na hábhair seo.

(a) An córas oideachais dara leibhéal in Éirinn.

(b) Scannail sa spórt.

(c) Is sochaí chothrom í sochaí na hÉireann sa bhliain 2017.

(d) Ceannairí polaitiúla sa lá atá inniu ann.

(e) An foréigean timpeall an domhain.

B	– SCÉAL –	**100 marc**

Ceap SCÉAL a mbeadh do rogha CEANN AMHÁIN díobh seo oiriúnach mar theideal air.

(a) Uaigneas.

(b) An rud is annamh is iontach.

C	– DÍOSPÓIREACHT / ÓRÁID –	**100 marc**

Freagair do rogha CEANN AMHÁIN díobh seo.

(a) Scríobh *an chaint* a dhéanfá i ndíospóireacht scoile ar son an rúin seo a leanas **nó** ina aghaidh:

Déanfaidh Breatimeacht (Brexit) maitheas do thír na hÉireann.

(b) Déantar plé go minic sna meáin ar chúrsaí tithíochta in Éirinn sa lá atá inniu ann. Iarradh ort píosa cainte a dhéanamh ar chlár raidió ar an ábhar seo:

Fadhb na tithíochta in Éirinn sa lá atá inniu ann.

Scríobh an *píosa cainte* a dhéanfá ar an ábhar sin.

Unauthorised publication, distribution or reproduction of these notes is prohibited.

Topics

- The topics in the composition section follow general trends with the same topics appearing regularly.
- These topics often include subjects relating to **general life** (particularly **life of teenagers**), **social issues**, and **current affairs or topical issues** in the year of the exam.
- The grid on the next page breaks down all the topics that have appeared since 2012.
- While many of these topics occur regularly, certain topics are unlikely to reappear such as *Breatimeacht* (Brexit) which appeared in 2017, or *Éirí Amach na Cásca* (The Easter Rising) which appeared in 2016, the 100-year anniversary of the rising.

➢ The topic of ***Daoine Óga*** (young people) appears very frequently and this topic or a related topic appears almost annually on the paper.
  - A question directly relating to *daoine óga* has appeared 6 times, *an córas oideachais* and *saol an scoláire* have appeared 4 times, while related topics such as *na meáin shóisialta, an choiriúlacht, spórt* and *ceol* also appear regularly.
  - As well as these, open topics have also appeared regularly including *rudaí sa saol a théann i bhfeidhm orm* (things that affect me) in 2013 and 2014, and *scéalta móra an lae inniu* (big news stories of today) in 2015 and 2020.

➢ Therefore, vocabulary relating to young people and social issues that concern them are of key importance in the composition question as this can be used for a wide variety of topics.

While the same general topics appear regularly, it is important to remember that your **answer must relate directly to the question** posed, as will be discussed in the notes relating to the marking of the composition question.

Unauthorised publication, distribution
or reproduction of these notes is prohibited.

Essay Topics on the Leaving Certificate												
Topic	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Topics Relating to Young People												
<u>Daoine Óga</u>	Alt		Aiste		Aiste			Díos.	Aiste[1]	Óráid	Aiste	
An Córas Oideachais		Óráid		Óráid		Aiste					Óráid	
Saol an Scoláire								Aiste				
Óráid Scoile	Óráid											
Teicneolaíocht/Meáin Shóisialta				Aiste			Díos.[2]		Aiste	Aiste	Aiste[3]	
Spórt		Aiste				Aiste[4]						
Ceol							Aiste					
Other Common Topics												
An Córas Sláinte	Aiste											
An Ghaeilge			Óráid	Aiste			Aiste			Aiste		
Éire	Aiste	Aiste										
An Choiriúlacht	Aiste								Aiste			
CLG	Alt											
Imirce		Aiste			Aiste				Aiste			
An Timpeallacht/Athrú Aeráide		Aiste					Aiste			Aiste		
Daoine Cáiliúla			Aiste									
Taisteal				Aiste								
Daoine Aosta					Díos.							
An Foréigean						Aiste						
Mná sa spórt								Aiste				
Daoine sa saol poiblí a bhfuil meas agam orthu							Aiste					
Cúrsaí Polaitíochta an Domhain								Aiste				
Léitheoireacht								Óráid				
Mo laochra											Aiste	
Cothromaíocht											Díos.	
Éirí Amach na Cásca*					Aiste							
An Breatimeacht*						Díos.						
Social Issues in Ireland												
An tÓl/Drugaí in Éirinn	Díos.			Aiste								
An Bochtanas in Éirinn			Aiste									
Cúrsaí Polaitíochta na hÉireann		Díos.			Óráid	Aiste			Díos.	Díos.	Aiste[5]	
Cearta Daonna in Éirinn			Aiste							Aiste[6]		
Cúrsaí Eacnamaíochta in Éirinn			Díos.									
An Geilleagar in Éirinn							Aiste					
Cúrsaí Tithíochta in Éirinn						Óráid		Aiste				
Athruithe chun feabhais in Éirinn le déanaí								Aiste				
Saoire in Éirinn									Óráid			
Uachtarán na hÉireann							Óráid					
Mná in Éirinn				Díos.								
Saol na tuaithe					Aiste							
Sochaí na hÉireann						Aiste[7]					Aiste	
Open Topics												
Rudaí sa saol a théann i bhfeidhm orm		Aiste	Aiste									
Scéalta móra an lae inniu				Aiste					Aiste			
Fadhb mhór idirnáisiúnta					Aiste							
Fadhbanna móra na linne seo										Aiste		
*Unlikely to reappear												

[1] Cúiseanna imní daoine óga (young people's worries)
[2] "Na Meáin Shóisialta" specifically
[3] "Tionchar na meán sóisialta" specifically
[4] *Scannail* (scandals) sa spórt
[5] Éire agus an tAontas Eorpach
[6] Not confined to Ireland
[7] Sochaí **chothrom** na hÉireann

Unauthorised publication, distribution or reproduction of these notes is prohibited.

Marking of the Composition Question

- The composition is worth **100 marks** (17%).
- The marking of this question is broken into 3 components:

Stíl Chuí Scríbhneoireachta	5 mharc	*(suitable writing style)*
Ionramháil Ábhair	15 mharc	*(content)*
Cumas Gaeilge	80 marc	*(standard of Irish)*

- While there are 3 separate components to the marking, examiners are instructed to **assess the essay as a whole** and ensure the marks awarded align with this **impression mark**, as discussed in the marking scheme:

Extract from the Marking Scheme

An Measúnú	***An iarracht a mheas mar aonad*** *- Cad is fiú an iarracht cheapadóireachta ó thaobh catagóire de?*
An Aicme sa chatagóir	*Socraigh an aicme cheart sa chatagóir: ard / meánach / íseal*
An Marc	*Roghnaigh an marc cuí a fhreagraíonn don aicme sin.*

- Therefore, while subject matter is only worth 15 marks, it is important to ensure your essay suitably addresses the topic in question to ensure the essay gives a good impression to the examiner.

Stíl Chuí Scríbhneoireachta (5 mharc)

- *Stíl chuí scríbhneoireachta* refers to the **writing style** you choose.
- You must **stick to the composition style** in the question you choose, i.e. if you choose a debate, write a debate; if you choose an essay, write an essay.
- The standard of your answer is not assessed here and, as long as your answer adheres to the writing style you have selected, you will receive 5 marks here.
- However, if your answer is in the wrong style, e.g. the question calls for an essay and you write a story, you will receive **0/5**.

Unauthorised publication, distribution
or reproduction of these notes is prohibited.

Ábhar (15 mharc)

- Ábhar refers to the **content and subject matter** of your essay.
- You must develop on the given topic and lay out a series of **developed points** in a clear, concise way, making use of **relevant vocabulary** for the topic.
- Marks are awarded here for using vocabulary related to the topic and you **<u>should avoid using generic expressions</u> that weaker candidates tend to incorporate into answers that lack relevant vocabulary such as *gan a thuilleadh moille, ar nós na gaoithe, go tobann* etc.**
- The marking scheme mentions the following components in the marking of **Ábhar**: *Tuairimí, smaointe, insint, eachtraí, imeachtaí, eolas, faisnéis a bhaineann le hábhar theideal na ceapadóireachta.*

Aicme	Marc
Ionramháil shármhaith (smaointe fairsinge, samhlacht neamghnách)	13, 14, 15
Ionramháil an-mhaith	11, 12
Ionramháil mhaith	9, 10
Ionramháil mheasartha	6, 7, 8
Ionramháil lag / bhearnach	3, 4, 5
Ionramháil an-lag (easnamach)	0, 1, 2

✓ Remember, **poor Irish can impede on your ability to convey your thoughts** and, therefore, an emphasis should be placed on standard of Irish throughout to ensure your points are conveyed clearly.

→ Extract from the Marking Scheme

'Ba cheart an ionramháil ábhair a mheas agus tagairt á déanamh do Chumas na Gaeilge. Ó tharla gurb í an teanga an chóir iompair atá ag na smaointe, bíonn coibhneas i gcónaí idir an Cumas Gaeilge agus Ionramháil an Ábhair. Má bhíonn an chóir iompair lag ní féidir na smaointe a chur i láthair go héifeachtach. Bíonn sé deacair na smaointe a aimsiú má bhíonn an Ghaeilge lag nó bearnach. Is í an mháistreacht ar an teanga leis na smaointe a ionramháil an ghné den scríbhneoireacht is tábhachtaí agus an cheapadóireacht á marcáil.'

Unauthorised publication, distribution or reproduction of these notes is prohibited.

- You should first identify the **general topic** of the essay before assessing whether you are being assessed to engage with a more specific topic.
- Check whether any components of the question are singular or plural or call for discussion of a specific element of the topic.
- For example, these similar questions that appeared in 2016 and 2021, had some key differences:

Year	Section	Question	Note
2016	(A)	*Fadhb mhór idirnáisiúnta sa lá atá inniu ann.*	Candidates had to discuss only one problem, however, it had to be **INTERNATIONAL** i.e. could not only focus on *daoine gan dídean in Éirinn* (homlessness in Ireland) etc.
2021	(A)	*Fadhbanna móra na linne seo.*	Candidates had to talk about **MORE THAN ONE PROBLEM** as the question asked for *fadhb**anna*** (problems)

- Ask yourself, does the question offer a specific location e.g. *coiriúlacht **in Éirinn*** (crime in Ireland), *ceannairí polaitiúla **an domhain*** (political leaders of the world), or focus specifically on the positives/negatives e.g. ***míbhuntáistí** na teicneolaíochta*?
    - In the above example *ceannairí polaitiúla an domhain* (political leaders of the world), the question calls on you to discuss world leaders and discussing Irish political figures only would result in a loss of marks.

➢ Neglecting to engage with all elements of the topic, e.g. only discussing one woman in sport for the title *Mná sa Spórt* (women in sport) which appeared in 2019 can result in your **Cumas** and **Ábhar** mark being capped like so:

Category	Deduction	Total Possible Mark
Stíl	0	5/5
Ábhar	- 5	10/15
Cumas	- 26	54/80

- You should also be aware of and adhere to the **type of composition.**

THE INSTITUTE OF EDUCATION FOUNDED 1969

Unauthorised publication, distribution or reproduction of these notes is prohibited.

- **Essays**, **news articles** and **speeches** can be discursive and talk about **both sides** of a topic, i.e. positives and negatives, advantages and disadvantages etc.
- However, if writing a **debate** you must **<u>pick a side</u>** and ensure **<u>your points back up the argument</u>** you are trying to make. Failing to clarify whether you are for or against the motion in a debate can result in a loss of marks and you should state this early in your answer.

Táim ar son an rúin... (I am for the motion)

<u>NÓ</u>

Táim in aghaidh an rúin... (I am against the motion)

Phrasing of the Topic

While essays, news articles, and speeches usually allow for discussion around the topic, the phrasing of the question must be considered to confirm whether you have the option to discuss around the topic and agree/disagree with the prompt:

- The most common question format simply involves being given a title to discuss. With this type of question, you can **discuss all areas of the topic**, e.g.:

  2017

  (a) An córas oideachais dara leibhéal in Éirinn.

  (e) An foréigean timpeall an domhain.

  2018

  (a) An Ghaeilge agus an Ghaeltacht sa bhliain 2018.

- Similarly, if the question contains a statement that **has a verb** you can choose to **agree or disagree with the given statement**:

  2017

  (c) **<u>Is</u>** sochaí chothrom í sochaí na hÉireann sa bhliain 2017.

  2018

  (a) **<u>Tá</u>** an ceol an-tábhachtach do dhaoine óga.

  (d) **<u>Tá</u>** geilleagar na hÉireann ag feabhsú arís.

<u>BUT</u>

- If the topic does not contain a verb and instead refers to a specific aspect of the topic, you must stick to this aspect.

THE INSTITUTE OF EDUCATION FOUNDED 1969

Unauthorised publication, distribution or reproduction of these notes is prohibited.

- For example, in 2018 candidates were asked to discuss the influence of climate change on various communities around the world.

  2018

  (e) An tionchar atá ag an athrú aeráide ar phobail éagsúla an domhain.

- As the prompt is **not a statement with a verb**, candidates **could not disagree** and would have to discuss climate change's influence on **more than one community** → ***phobail éagsúla***
- Also shown in this question is the need to **address all aspects of the question** if there is more than one.
- If the question asks you to discuss multiple things e.g. advantages and disadvantages, strive to discuss both of these equally and **<u>signpost</u>** your answer by referring back to the question to ensure the examiner knows you are still on topic.
- In the below examples, you would need to address both aspects of the question to prevent your marks being capped:

  2018

  (a) An Ghaeilge **<u>agus</u>** an Ghaeltacht sa bhliain 2018.

  2019

  (d) An taitneamh **<u>agus</u>** an brú a bhaineann le saol an scoláire dara leibhéal.

  2021

  (e) Buntáistí **<u>agus</u>** míbhuntáistí na teicneolaíochta.

- Examiners are instructed to put brackets around irrelevant content and disregard this in the marking process:

  *'Sa chás go scríobhtar **<u>ábhar seachtrach nach bhfuil ad rem cuirfear as an áireamh an t-ábhar sin</u>**. […] Nuair nach bhfuil an iarracht ar fad ad rem, cuir lúibín cearnach ag tús an phíosa / an ailt nach bhfuil ad rem agus lúibín cearnach eile ag deireadh an phíosa / an ailt sin agus scríobh "níl sé seo ad rem" sa cholún ar dheis.'*

- Therefore, if your answer does not relate to the topic, you could be awarded 0 marks so ensure you read the question carefully and stay on topic throughout!

Unauthorised publication, distribution or reproduction of these notes is prohibited.

Cumas Gaeilge (80 marc)

- Your mark for **Cumas Gaeilge** is divided into two aspects:

Stór agus dul na Gaeilge	*(vocab and flow of Irish)*
Cruinneas	*(preciseness)*

Stór agus Dul na Gaeilge

- This essentially refers to your **vocabulary** and the **flow of your Irish**.
- Encompassed in *Stór agus Dul na Gaeilge* are the candidate's **ability to convey their thoughts** without breaking basic rules of the Irish language, having a **rich vocabulary**, and adhering to **Irish syntax** (sentence structure).
- Your **vocabulary specific to the topic** as well as the **phrases** you have to discuss this topic are what result in a good mark in *Stór agus Dul na Gaeilge.*

Cruinneas / Beachtas

- Cruinneas / Beachtas refers to **preciseness of grammar and language.**
- The marking schemes and chief examiner's reports describe how correct usage of the core elements of Irish grammar are needed to attain a good mark here.
- They also point out the distinction between small spelling or grammar errors (a smaller issue), and big errors in syntax or sentence structure (a bigger issue) emphasising the importance of Irish sentence structure:

  *'Tá sé fíorthábhachtach idirdhealú a dhéanamh idir **mórbhotúin chomhréire** agus **mionbhotúin ghramadaí agus litrithe**.'*

- The core components of language being assessed here include:

Verb Tenses	Indirect Speech
Spelling	Prepositions
Séimhiú	Nominal Declensions (Noun Rules)
Urú	The Copula

Unauthorised publication, distribution or reproduction of these notes is prohibited.

Time Management in the Composition Section

- Total time for Paper 1 → 2 hours 20 mins.
- The listening section takes 30 mins leaving **1 hour 50 mins** for the composition.
- While this is more than enough time to complete the composition, you should divide your time as such to ensure success:

Planning (20 minutes)

- Make a plan with the **question as the centre point** reminding you what you are always referring back to.
- Include **key words** and **points** you want to address in each point.

Writing (1 hour 5 minutes)

- Following the plan of your essay, write your introduction, main paragraphs, and conclusion.

Review and Proof Reading (25 minutes)

- Reread your essay focusing on language as this is where most marks are lost.
- I suggest rereading **5 TIMES**, examining a different aspect every time you read:
    1. Check that sentences make sense and review the content
    2. Verbs (tenses, indirect speech etc.)
    3. Nouns (an/na, na tuisil)
    4. An chopail and adjectives
    5. Séimhiú / Urú / h / t / DNTLS

Unauthorised publication, distribution or reproduction of these notes is prohibited.

Sliocht ó Thuairisc an Phríomhscrudaitheora 2017

'Ní mór ***ceangal cinnte leanúnach*** *a bheith ann idir an teideal a roghnaítear agus an t-ábhar a scríobhtar. Níor cloíodh leis an treoir sin agus scríobhadh ábhair réamhullmhaithe nár bhain leis na teidil. Bhí an cur chuige seo le fáil i gcás dhá theideal ach go háirithe: Aiste A (b) Scannail sa spórt agus Aiste A (d) 12 Ceannairí polaitiúla sa lá atá inniu ann. Scríobhadh aistí iomlána ar chúrsaí spóirt i gcoitinne agus gan tagairtí do scannail. Mar an gcéanna i gcás Aiste (d) Ceannairí polaitiúla sa lá atá inniu ann, tarraingíodh isteach ábhair maidir le staid na tíre agus an domhain agus gan ceannairí pléite ag na hiarrthóirí ina n-iarrachtaí agus dá bharr sin, ní raibh an ionramháil ábhair ag freagairt do theideal an phíosa ceapadóireachta a roghnaíodh.'*

Extract from the Chief Examiner's Report 2017

'There must be a ***continuous link*** *between the title that is chosen and the subject that is written. This was not adhered to and pre-learned material was clearly chosen that had no link with the title. This happened especially in the case of Aiste A (b) Scannail sa Spórt and Aiste A (d) Ceannairí Polaitiúla sa lá ata inniu ann. A lot of essays were written about sport in general without any references to scandals. The same was for (d). A lot of material was brought in concerning the state of the country and the world without mentioning any world leaders. It was very clear that students did not link the title with their subject.'*

THE INSTITUTE OF EDUCATION FOUNDED 1969

Unauthorised publication, distribution or reproduction of these notes is prohibited.

Ceisteanna Ardteiste – (A) An Aiste/Alt Nuachtáin/Alt Irise

2012* (Aiste/Alt Nuachtáin were divided into two sections on the 2012 paper)
Scríobh AISTE ar CHEANN AMHÁIN de na hábhair seo.
(a) An Ghéarchéim sa chóras sláinte: Mo réiteach uirthi.
(b) Éire an lae inniu: Tír fháilteach oscailte í.
(c) An Choiriúlacht in Éirinn inniu: Bagairt mhór na linne seo.

nó

Freagair do rogha CEANN AMHÁIN díobh seo.
(a) Leigh tú alt i gceann de na nuachtáin laethúla á rá gur dream leisciúil iad an t-aos óg. Chuir an t-alt fearg ort.
Scríobh an freagra a chuirfeá chuig eagarthóir an nuachtáin ar an ábhar sin.
(b) Chuir tú agallamh ar Uachtarán Chumann Lúthchleas Gael (GAA). Labhair sibh faoi na dúshláin agus faoi na féidireachtaí atá roimh an eagraíocht.
Scríobh an t-alt a bheadh agat bunaithe ar an agallamh sin.

2013
Scríobh AISTE NÓ ALT NUACHTÁIN / IRISE ar CHEANN AMHÁIN de na hábhair seo.
(a) Rudaí sa saol a théann i bhfeidhm orm.
(b) Imirce as Éirinn sa lá atá inniu ann.
(c) Cúrsaí na timpeallachta – mar atá agus mar a bheidh.
(d) Réaltaí spóirt an lae inniu.
(e) Éire mar ionad saoire.

2014
Scríobh AISTE NÓ ALT NUACHTÁIN / IRISE ar CHEANN AMHÁIN de na hábhair seo.
(a) Daoine cáiliúla sa lá atá inniu ann.
(b) Is iad blianta na hóige na blianta is fearr.
(c) An Bochtanas in Éirinn.
(d) Cearta daonna in Éirinn sa lá atá inniu ann.
(e) Na rudaí atá tábhachtach i mo shaol.

2015
Scríobh AISTE NÓ ALT NUACHTÁIN / IRISE ar CHEANN AMHÁIN de na hábhair seo.
(a) Seo í aois na nua-theicneolaíochta.
(b) Alcól agus drugaí - fadhbanna móra in Éirinn.
(c) Scéalta móra an lae inniu.
(d) Buntáistí agus míbhuntáistí a bhaineann leis an taisteal.
(e) Staid na Gaeilge faoi láthair.

Unauthorised publication, distribution or reproduction of these notes is prohibited.

2016
Scríobh AISTE NÓ ALT NUACHTÁIN / IRISE ar CHEANN AMHÁIN de na hábhair seo.
(a) Fadhb mhór idirnáisiúnta sa lá atá inniu ann.
(b) Saol na tuaithe in Éirinn faoi láthair.
(c) Cultúr na ndaoine óga.
(d) Éireannaigh agus an imirce inniu.
(e) Comóradh Éirí Amach na Cásca 1916.

2017
Scríobh AISTE NÓ ALT NUACHTÁIN / IRISE ar CHEANN AMHÁIN de na hábhair seo.
(a) An córas oideachais dara leibhéal in Éirinn.
(b) Scannail sa spórt.
(c) Is sochaí chothrom í sochaí na hÉireann sa bhliain 2017.
(d) Ceannairí polaitiúla sa lá atá inniu ann.
(e) An foréigean timpeall an domhain.

2018
Scríobh AISTE nó ALT NUACHTÁIN / IRISE ar cheann amháin de na hábhair seo.
(a) Tá an ceol an-tábhachtach do dhaoine óga.
(b) Daoine sa saol poiblí a bhfuil meas agam orthu.
(c) An Ghaeilge agus an Ghaeltacht sa bhliain 2018.
(d) Tá geilleagar na hÉireann ag feabhsú arís.
(e) An tionchar atá ag an athrú aeráide ar phobail éagsúla an domhain.

2019
Scríobh AISTE nó ALT NUACHTÁIN / IRISE ar cheann amháin de na hábhair seo.
(a) Géarchéim na tithíochta in Éirinn faoi láthair.
(b) Mná sa spórt sa lá atá inniu ann.
(c) Athruithe chun feabhais ar an saol in Éirinn le déanaí.
(d) An taitneamh agus an brú a bhaineann le saol an scoláire dara leibhéal.
(e) Tá an caidreamh polaitíochta idir tíortha an domhain míshuaimhneach sa lá atá inniu ann.

2020
Scríobh AISTE **nó** ALT NUACHTÁIN / IRISE ar cheann **amháin** de na hábhair seo.
(a) An choiriúlacht i saol an lae inniu.
(b) Scéalta nuachta an lae inniu.
(c) Na cúiseanna móra imní atá ag daoine óga faoi láthair.
(d) An saol a bhíonn ag inimircigh in Éirinn.
(e) An teicneolaíocht i saol an lae inniu.

Unauthorised publication, distribution or reproduction of these notes is prohibited.

2021

Scríobh AISTE **nó** ALT NUACHTÁIN / IRISE ar cheann **amháin** de na hábhair seo.

(a) Fadhbanna móra na linne seo.
(b) Cearta Daonna.
(c) An tAthrú Aeráide.
(d) An Ghaeilge agus an cultúr Gaelach.
(e) Buntáistí agus míbhuntáistí na teicneolaíochta.

2022

Scríobh AISTE nó ALT NUACHTÁIN / IRISE ar cheann amháin de na hábhair seo.

(a) Sochaí na hÉireann sa lá atá inniu ann.
(b) An tionchar a bhíonn ag na meáin shóisialta ar dhaoine.
(c) Éire agus an tAontas Eorpach.
(d) Saol an duine óig in Éirinn – an bhfuil sé ag dul i bhfeabhas nó in olcas?
(e) Mo laochra.

Unauthorised publication, distribution or reproduction of these notes is prohibited.

Ceisteanna Scrúduithe ar na hIarpháipéir – (C) An Díospóireacht / An Óráid

2012

(a) Scríobh *an chaint* a dhéanfá i ndíospóireacht scoile ar son an rúin seo a leanas **nó** ina aghaidh:

Ba chóir d'Éireannaigh a bheith níos measartha ina gcuid ólacháin.

(b) Tá tusa ar tí an scoil a fhágáil. Iarrtar ort píosa cainte a dhéanamh leis na tuismitheoirí, leis na múinteoirí agus leis na daltaí ar an ábhar:

Fiúntas na scoile seo.

Scríobh an *píosa cainte* a dhéanfá ag an gcruinniú sin.

2013

(a) Scríobh *an chaint* a dhéanfá i ndíospóireacht scoile ar son an rúin seo a leanas nó ina aghaidh:

Níl na polaiteoirí ag stiúradh chúrsaí na hÉireann mar is ceart.

(b) Iarradh ort píosa cainte a dhéanamh ag cruinniú de Chomhairle na Mac Léinn sa scoil seo agatsa ar an ábhar:

An Córas Oideachais in Éirinn inniu.

Scríobh an *píosa cainte* a dhéanfá ag an gcruinniú sin.

2014

(a) Scríobh *an chaint* a dhéanfá i ndíospóireacht scoile ar son an rúin seo a leanas **nó** ina aghaidh:

Tá feabhas le feiceáil ar chúinsí eacnamaíochta na hÉireann faoi láthair.

(b) Iarradh ort píosa cainte a dhéanamh le grúpa ón nGearmáin, atá ar cuairt ar do scoil, ar an ábhar:

An tábhacht a bhaineann leis an nGaeilge agus leis an gcultúr Gaelach.

Scríobh an *píosa cainte* a dhéanfá ar an ábhar sin.

Unauthorised publication, distribution
or reproduction of these notes is prohibited.

2015

(a) Scríobh *an chaint* a dhéanfá i ndíospóireacht scoile ar son an rúin seo a leanas **nó** ina aghaidh:

Tá dul chun cinn iontach déanta ag mná na hÉireann le blianta beaga anuas.

(b) Tá scrúdú na hArdteistiméireachta díreach críochnaithe agat. Iarradh ort píosa cainte a dhéanamh ar chlár raidió ar an ábhar seo:

Tá córas oideachais an-mhaith againn in Éirinn.

Scríobh an *píosa cainte* a dhéanfá ar an ábhar sin.

2016

(a) Scríobh *an chaint* a dhéanfá i ndíospóireacht scoile ar son an rúin seo a leanas **nó** ina aghaidh:

Bíonn saol breá ag na daoine aosta in Éirinn.

(b) Tá tú i do Theachta Dála nua.Iarradh ort píosa cainte a dhéanamh ar chlár raidió ar an ábhar seo:

Na pleananna atá agam do mo théarma sa Dáil nua.

Scríobh an *píosa cainte* a dhéanfá ar an ábhar sin.

2017

(a) Scríobh *an chaint* a dhéanfá i ndíospóireacht scoile ar son an rúin seo a leanas **nó** ina aghaidh:

Déanfaidh Breatimeacht (Brexit) maitheas do thír na hÉireann.

(b) Déantar plé go minic sna meáin ar chúrsaí tithíochta in Éirinn sa lá atá inniu ann. Iarradh ort píosa cainte a dhéanamh ar chlár raidió ar an ábhar seo:

Fadhb na tithíochta in Éirinn sa lá atá inniu ann.

Scríobh an *píosa cainte* a dhéanfá ar an ábhar sin.

Unauthorised publication, distribution or reproduction of these notes is prohibited.

2018

(a) Scríobh *an chaint* a dhéanfá i ndíospóireacht scoile ar son an rúin seo a leanas **nó** ina aghaidh:

Tá an iomarca tionchair ag na meáin shóisialta ar dhaoine óga.

(b) Iarradh ort píosa cainte a dhéanamh ar chlár raidió ar an ábhar seo a leanas:

An ról tábhachtach atá ag Uachtarán na hÉireann.

Scríobh an *píosa cainte* a dhéanfá ar an ábhar sin.

2019

(a) Scríobh *an chaint* a dhéanfá i ndíospóireacht scoile ar son an rúin seo a leanas nó ina aghaidh:

Tugann daoine óga in Éirinn aire mhaith dá sláinte.

(b) Iarradh ort píosa cainte a dhéanamh ar chlár raidió ar an ábhar seo a leanas:

Nós na léitheoireachta i saol an lae inniu.

Scríobh an *píosa cainte* a dhéanfá ar an ábhar sin.

2020

(a) Scríobh *an chaint* a dhéanfá i ndíospóireacht scoile ar son an rúin seo a leanas **nó** ina aghaidh:

Déanann na polaiteoirí obair mhaith ar son na tíre seo.

(a) Iarradh ort píosa cainte a dhéanamh ar chlár raidió ar an ábhar seo a leanas:

Na buntáistí a bhaineann le saoire a chaitheamh in Éirinn.

Scríobh an *píosa cainte* a dhéanfá ar an ábhar sin.

THE INSTITUTE OF EDUCATION FOUNDED 1969

Unauthorised publication, distribution or reproduction of these notes is prohibited.

2021

(a) Scríobh *an chaint* a dhéanfá i ndíospóireacht scoile ar son an rúin seo a leanas **nó** ina aghaidh:

Tá rialtas éifeachtach againn sa tír seo faoi láthair.

(b) Iarradh ort píosa cainte a dhéanamh ar chlár raidió ar an ábhar seo a leanas:

Saol an duine óig in Éirinn sa lá atá inniu ann.

Scríobh an *píosa cainte* a dhéanfá ar an ábhar sin.

2022

(a) Scríobh *an chaint* a dhéanfá i ndíospóireacht scoile ar son an rúin seo a leanas nó ina aghaidh:

Tugtar cothrom na Féinne do gach duine sa lá atá inniu ann.

(b) Iarradh ort píosa cainte a dhéanamh ar chlár raidió ar an ábhar seo a leanas:

Mo thaithí ar an gcóras oideachais.

Scríobh an *píosa cainte* a dhéanfá ar an ábhar sin.

Unauthorised publication, distribution or reproduction of these notes is prohibited.

AN AISTE

I think:		Sampla
Sílim	+ go / gur / nach / nár	Silím **go** bhfuil…
Ceapaim		Ceapaim **nach** raibh…
Is dóigh liom		Is dóigh liom **gur** oibrigh…
Is í mo thuairim féin		Is í mo thuairim féin **nár** éirigh…
I mo thuairim féin	+ gnáthbhriathar	I mo thuairim féin, **tá**imid…
Dar liom,		Dar liom, **is** bean iontach í….

It is clear:		Sampla
Is léir	+ go / gur / nach / nár	Is léir **go** bhfuil…
Is **rí**léir		Is ríléir **nach** bhfuil…
Is léir don dall		Is léir don dall **nach** n-aontaíonn…
Tá sé soiléir		Tá sé soiléir **gur** ith…
Tá sé breá soiléir		Tá sé breá soiléir **nár** éist…
Is follas		Is follas **gur** oscail…
Is éasca a fheiceáil….		Is éasca a fheiceáil **nár** bhain...
Is furasta a fheiceáil…		Is furasta a fheiceáil **gur** bhuaigh…

It seems:		Sampla
Is dócha	+ go / gur / nach / nár	Is dócha **go** dtuigeann…
Is cosúil		Is cosúil **nár** léigh…
De réir cosúlachta	+ gnáthbhriathar	De réir cosúlachta, **tá** sé…
De réir dealraimh		De réir dealraimh, **is** duine…

THE INSTITUTE OF EDUCATION FOUNDED 1969
Unauthorised publication, distribution or reproduction of these notes is prohibited.

It is a fact:		**Sampla**
Is fíric é		Is fíric é **go** bhfuil…
Ní féidir a shéanadh		Ní féidir a shéanadh **nach** bhfuil…
Níl aon amhras ach	**+ go / gur / nach / nár**	Níl aon amhras ach **gur** oscail…
Is éasca a fheiceáil….		Is éasca a fheiceáil **nár** bhain...
Is furasta a fheiceáil…		Is furasta a fheiceáil **gur** bhuaigh…
Is cinnte…		Is cinnte **nach** bhfaigheann…
Is cinnte glan…		Is cinnte glan **go** mbeidh…

Foclóir Ginearálta don Aiste / Díospóireacht	
Buntáiste / buntáistí	*Advantage(s)*
Míbhuntáiste / míbhuntáistí	*Disadvantage(s)*
Tionchar	*Influence*
Níos tábhachtaí	*More important*
Is tábhachtaí	*Most important*
Forleathan	*Widespread*
D'fhéadfaí a rá	*One could say*
An chloch is mó ar do/mo phaidrín	*The biggest stone on your/my Rosary*
Ní nach ionadh	*No wonder*
Táthar ag tuar…	*It is predicted*
Ba chóir go…	*It should…*
I ndáiríre	*In reality*
Maidir le **I dtaobh / ó thaobh (+ TUISEAL GINIDEACH)**	*Regarding*
Chun an fhírinne a rá	*To tell the truth*

Unauthorised publication, distribution or reproduction of these notes is prohibited.

An domhan agus a mháthair	*The world and its mother*
Idir óg agus aosta	*Both young and old*
i mbéal an phobail	*In the public forum*
Caithfear a admháil	*One must admit*
Feictear domsa	*It appears to me*
Pléite go forleathan	*Widely discussed*
Fadhbanna casta na linne seo	*Complex problems of this generation*
Príomhfhadhb na linne seo	*The main problem of this generation*
Athrú chun maitheasa	*A change for the better*
Athrú chun donais	*A change for the worse*
Le blianta beaga anuas	*In recent years*
La fada an lá	*For ages*
Le déanaí	*Recently*
Ach an oiread	*Either*
Is iomaí _________ (+ singular)	*There are many ___________*
Gan aon amhras **Gan aon agó**	*Without any doubt*
Ar ndóigh	*Certainly*
Faoi láthair	*Presently*
Ó am go ham	*From time to time*
Le cúnamh Dé	*With God's help (hopefully)*
Is annamh a…	*It's rare that…*
Ar an intinn chéanna	*On the same wavelength*
An dá thrá a fhreastal	*Kill two birds with one stone*

Unauthorised publication, distribution or reproduction of these notes is prohibited.

Frásaí don Aiste	
Ní féidir a shéanadh go bhfuil _______ an-tábhachtach go deo.	*You cannot deny that ________ is/are extremely important*
Is léir don dall tábhacht _______ (+ TUISEAL GINIDEACH).	*The importance of _______* (+ TUISEAL GINIDEACH) *is clear to all*
Is minic a phléitear tábhacht _______ (+ TUISEAL GINIDEACH) i mbéal an phobail.	*The importance of _______* (+ TUISEAL GINIDEACH) *is often discussed in the public forum*
Is furasta a fheiceáil, idir óg agus aosta, go bhfuil _______ tábhachtach i ngach cuid den saol.	*It is easy to see, both old and young, that _______ is/are important in every aspect of life*
Tá go leor buntáistí ag baint le ________(+ h on a vowel).	*There are a lot of advantages regarding _______.*
Cé go bhfuil go leor míbhuntáistí ag baint le ________ (+ h on a vowel), tá buntáistí aige/aici/acu freisin.	*Although ______ has a lot of disadvantages, it also has advantages.*
Is iad na rudaí is fearr faoi _________(+ SÉIMHIÚ) ná…	*The best things about _______ are….*
Más ag plé na mbuntáistí atáthar…	*If one is discussing the advantages…*
Más é __________ an chloch is mó ar do phaidrín	*If _______ is the biggest stone on your rosary.*
Ach, ar an lámh eile, baineann go leor rudaí diúltacha leo / leis / léi…	*But, on the other hand, a lot of negative things relate to them / it…*
Ach, tá míbhuntáistí ag ______(+ FAIC) freisin.	*But, _________ has disadvantages too…*
Ach, tá dhá thaobh ag gach scéal…	*But, every story has two sides…*
Ní lia duine ná tuairim	*It's a matter of opinion*
Nochtann na fíricí an scéal	*The facts tell the story*
Mar is eol do chách	*As everyone knows*
Is ceist chonspóideach/achrannach í seo	*It is a controversial question*

Unauthorised publication, distribution or reproduction of these notes is prohibited.

Tá sé de dhualgas orainne dul i ngleic leis an bhfadhb seo	*It is our responsibility to deal with this problem*
Níl _______ thar mholadh beirte	_______ *is not great*
Tá a fhios ag gach máthar	*Everyone knows*
Tá an t-ábhar seo go mór chun tosaigh i mbéal an phobail	*This topic is to the forefront in the public forum*
Is mar gheall air seo díreach glan…	*It is directly because of this…*

Frásaí Nascacha	
Chomh maith leis seo	*As well as this / furthermore,*
In éineacht leis seo	
Anuas air seo	
Ina theannta seo	
Ar a bharr seo	
Thairis seo	
Dá bharr seo	*Because of this*
Mar gheall air seo	
Ach	*But,*
Ar an lámh eile	*On the other hand*
Os a choinne sin	
Ar thaobh eile an scéil	
I dtosach báire **Ar dtús** **Ar an gcéad dul síos**	*Firstly,*
Ar an dara dul síos	*Secondly,*
Ar an tríú dul síos	*Thirdly,*

THE INSTITUTE OF EDUCATION FOUNDED 1969

Unauthorised publication, distribution
or reproduction of these notes is prohibited.

Ar an gceathrú dul síos	*Fourthly,*
I ndeireadh na dála	*Finally*
Ag deireadh an lae	*At the end of the day*
Mar fhocal scoir **Mar bhuille scoir**	*In conclusion*
Faoi dheireadh	*Lastly*
Ar deireadh	
Tríd is tríd	*Through and through*
Is oth liom a rá	*I regret to say*
Áfach	*However*
Faraor	*Unfortunately*

Chun samplaí a thabhairt	
Cuir i gcás,	*For example*
Mar shampla,	
Ar nós,	*Like*
Cosúil le,	
Abraimis	*For instance*

Leagan amach na haiste

Réamhrá: tagairt do na pointí a phléifear san aiste

Alt 1: Pointe 1

Alt 2: Pointe 2

Alt 3: Pointe 3

Alt 4: Pointe 4

Conclúid: achoimre ar na pointí a phlé tú san aiste

Unauthorised publication, distribution
or reproduction of these notes is prohibited.

AISTE SHAMPLACH – Aiste (A)

Scríobh AISTE nó ALT NUACHTÁIN / IRISE ar CHEANN AMHÁIN de na hábhair seo.

(a) An córas oideachais dara leibhéal in Éirinn

Réamhrá → INTRODUCTION

An Córas Oideachais *Education System*
Cúrsa na Sraithe Sóisearaí *Junior Cycle Course*
Córas na bPointí *The Points System*
Torthaí tuartha *Predicted grades*

Is ábhar é **an córas oideachais** atá **go mór chun tosaigh in Éirinn** i láthair na huaire **toisc na n-athruithe a tháinig ar chúrsa na Sraithe Sóisearaí** le déanaí. Anuas ar athruithe a tharla sa chúrsa sóisearach, tá **na hathruithe atáthar ag moladh don Ardteist i mbéal an phobail** le grúpaí éagsúla **ag easaontú** maidir leis na moltaí agus na hathruithe a bhaineann leo. Tá **córas na bpointí**, rud a bhfuil **tuairim láidir** ag **formhór an phobail** faoi, á phlé le fada an lá fosta. Mar gheall ar **thorthaí tuartha** agus **na constaicí** a chuir an phaindéim ar **chur i bhfeidhm na hArdteiste**, tá an t-ábhar seo **níos conspóidí** agus **níos casta** ná mar a bhí riamh.

Alt 1: An tSraith Shóisearach → THE JUNIOR CYCLE

Daltaí a fhreastalaíonn ar scoileanna a fheidhmíonn trí mheán na Gaeilge *Gaelscoil students*
Daltaí a fhreastalaíonn ar scoileanna a fheidhmíonn trí mheán an Bhéarla *English-speaking school students*
Méid litríochta *Amount of literature*
Scrúduithe stáit

Bhí **na hathruithe i gcúrsa na Sraithe Sóisearaí** ar cheann de na **príomhábhair phlé** sa nuacht nuair a **cuireadh i bhfeidhm iad** mar gheall ar na **tuairimí láidre éagsúla** a bhí ag daoine a bhfuil baint acu leis an oideachas. Ceann de na príomhathruithe sa chóras ná **go scarfaí daltaí a fhreastalaíonn ar scoileanna a fheidhmíonn trí mheán na Gaeilge** (dream ar tugadh daltaí T1 orthu) ó **dhaltaí a fhreastalaíonn ar scoileanna a fheidhmíonn trí mheán an Bhéarla** (daltaí T2). Dar leis na daoine a bhí **in aghaidh na n-athruithe**, **b'athrú iomarcach** é. Dúradh gur **athrú chun donais** a bhí ann agus go ndéanfar **dochar** don Ghaeilge mar gheall ar an **athrú amaideach** seo. Chomh maith leis seo, chuaigh an **méid litríochta** a bhí le déanamh ag daltaí, **<u>dream a raibh mé féin páirteach leo</u>**, **i méid** le húrscéal agus dráma iomlán le déanamh anuas ar scéalta, dánta agus amhráin. Agus **murar leor é sin**, tar éis na míonna fada a chaitheamh i mbun anailíse ar théacs ar leith, bheadh an baol ann nach mbeadh an téacs ar an bpáipéar! Dar leis na daoine a bhí ag troid in aghaidh na n-athruithe, bheadh **ní ba mhó brú ar dhaltaí i nGaelscoileanna**, dream a bhfuil brú orthu cheana féin mar tá orthu a **scrúduithe stáit** go léir a dhéanamh **trí mheán na Gaeilge**. Cuireadh **béim** ar an **éagóir**

THE INSTITUTE OF EDUCATION FOUNDED 1969
Unauthorised publication, distribution or reproduction of these notes is prohibited.

State exams

Ag cailleadh an bhuntáiste

Losing the advantage

Idirdhealú idir daltaí T1 agus daltaí T1

Distinction between L1 and L2 students

Dochar do thodhchaí na Gaeilge

Damage to the future of Irish

seo sna **ceannlínte** agus **dúradh** gur mór an náire é mar bhí daltaí Gaelscoile agus daltaí ón nGaeltacht **ag cailleadh an bhuntáiste** a bhí acu. Ar an láimh eile, tá an dream a deir nár cheart go mbeadh an buntáiste seo ag daltaí Gaelscoile sa chéad áit. **Cuireadh an cheist seo chun cinn** sa nuacht le déanaí nuair a **tháinig chun solais go bhfuiltear ag moladh athruithe cosúla** do Ghaeilge na hArdteiste. Mar gheall ar an gcóras **atáthar ag moladh** le **hidirdhealú idir daltaí T1 agus daltaí T2,** tá tuistí ó Chonamara ag rá go seolfaidh siad a bpáistí go scoileanna lán-Bhéarla, **rud a dhéanfadh dochar do thodhchaí na Gaeilge gan aon agó.**

Alt 2: Cianfhoghlaim agus an Teicneolaíocht → REMOTE LEARNING & TECHNOLOGY

Tionchar na paindéime

Influence of the pandemic

Cianfhoghlaim

Remote learning

Acmhainní digiteacha

Digital resources

Ar scáileán

On a screen

Meabhairshláinte agus féinmhuinín

Mental health and self-confidence

Folláine na ndaltaí

Students' wellbeing

Ní raibh **tionchar na paindéime ní ba shoiléire** in aon chuid den sochaí, seachas **an córas sláinte** agus **tionscal na turasóireachta**, ná an córas oideachais dara leibhéal. **Chonacthas athruithe chun donais** agus **athruithe chun maitheasa** maidir le **cianfhoghlaim** agus chuir **eagraíochtaí éagsúla** tuairimí in iúl i dtaobh **thionchar na n-athruithe seo**. Ar lámh amháin, thug **an chianfhoghlaim deis do dhaltaí faoi mhíchumas** agus daltaí a bhfuil cónaí orthu fada ón scoil **teacht ar ranganna go héasca** agus bheith ar a suaimhneas ag obair ón teach. **Murach an teicneolaíocht** agus **acmhainní digiteacha**, ní bheadh daltaí dara leibhéal in ann obair scoile a dhéanamh, **teagmháil** a dhéanamh lena múinteoirí, nó cabhrú lena chéile. Ach, ní insíonn sé seo **an scéal iomlán**. Dar leis **na saineolaithe**, ní fhoghlaimíonn daltaí i gceart ón gcianfhoghlaim agus **is minice a theipeann orthu** díriú ar an rang más ag breathnú **ar scáileán** atá siad. Chomh maith leis seo, is léir an **dochar** a dhéanann sé do **mheabhairshláinte** agus **féinmhuinín** an duine nuair nach bhfuil deis ag daltaí labhairt lena gcairde nó dul amach ag imirt spóirt. **Is follas** nach raibh an **locht** ar an gcóras oideachais dara leibhéal maidir leis an bhfadhb seo, ach **le linn na paindéime** mar gheall ar **na srianta éagsúla**, níor éirigh le scoileanna **corpoideachas, ranganna spraíúla praiticiúla** nó **ranganna féinfhorbartha** a chur ar siúl agus is cinnte go ndearna sé seo dochar **d'fholláine na ndaltaí**.

Unauthorised publication, distribution or reproduction of these notes is prohibited.

Alt 3: Córas na bPointí → THE POINTS SYSTEM

Córas na bpointí
The points system
Córas míchothrom
Unfair system
Foghlaim de ghlanmheabhair
Rote-learning
Iarpháipéir scrúdaithe
Past papers
Spéis na ndaltaí
Students' interest
Forbairt phearsanta
Personal development
Roghnú fánach
Random selection
Córas seanchaite
Out-of-date system

Tá **córas na bpointí á phlé** agus **á cháineadh** ag an bpobal le fada an lá. Fiú, roimh **ré na dtorthaí tuartha**, **dúradh** gur **córas míchothrom** atá ann **a chúitíonn foghlaim de ghlanmheabhair** in ionad **ag spreagadh scileanna foghlama, taighde** agus **machnaimh**. Deirtear gur tábhachtaí na scileanna seo sa saol mór, ná **eolas neamhthábhachtach** a **chur de ghlanmheabhair**. Mar gheall ar an gcóras atá i bhfeidhm, **níl sé de rogha ag múinteoirí gan uaireanta fada a chaitheamh** ag breathnú ar na **téacsleabhair**, ag déanamh **iarpháipéir scrúdaithe** agus ag tabhairt píosaí móra obair bhaile dá gcuid daltaí. Mar gheall air seo, bíonn torthaí **ar <u>an gcloch is mó ar phaidrín na múinteoirí</u>** níos minice ná a mhalairt agus ní thugtar an deis dóibh díriú ar **ábhair spéisiúla** a spreagfadh **spéis na ndaltaí** nó grá don ábhar. Anuas air seo, sa chóras seo ina bhfuil na trí uimhir a fheictear **ar an scáileán** i lár mhí Lúnasa níos tábhachtaí ná aon ní eile, cuirtear **easpa béime ar an bhforbairt phearsanta** agus an iomarca béime ar fhoghlaim de ghlanmheabhair. Is léir, fiú, go dteipeann ar an gcóras seo go minic nuair a fhaigheann **beirt daltaí na pointí céanna** agus **téitear i muinín roghnú fánach**. Caithfear an cheist a chur mar seo, ar cheart dúinn **ár gcóras seanchaite** a athrú, nó an bhfuil sé níos tábhachtaí dúinn go mbeidh méid ollmhór **fíricí bitheolaíochta** agus **sleachta filíochta ar theanga na ndaltaí?**

Alt 4: Torthaí Tuartha agus an Phaindéim → PREDICTED GRADES AND THE PANDEMIC

Easpa sonraí oifigiúla
Lack of official data
Dul chun cinn na ndaltaí
Students' progress
Cealladh na scrúduithe stáit
Cancellation of state exams
Measúnú
Assessment
Daltaí an tséú bliain
6th-year students
Claontaí na múinteoirí
Teachers' biases
Boilsciú gráid
Grade inflation

Cuireadh teip an chórais chun cinn arís ag **tús ré an choróinvíris**. Léirigh **an easpa sonraí oifigiúla a bhí ag an stát** faoi **dhul chun cinn na ndaltaí laigí an chórais** nuair a **chuathas i muinín na dtorthaí tuartha** dón chéad uair in 2020. Le **cealladh na scrúduithe stáit toisc shrianta an víris**, rinne an rialtas iarracht **measúnú** a dhéanamh ar **dhaltaí an tséú bliain in éagmais scrúdú deiridh**. Léiríodh gur bheag **eolas cothrom cruinn** a bhí ag an stát **i dtaobh chaighdeán na ndaltaí** agus, dá réir, **iarradh** ar mhúinteoirí 'buille faoi thuairim' a thabhairt faoin ngrád a bhí **tuillte** ag an dalta bunaithe ar a gcuid torthaí i scrúduithe ranga agus measúnú leanúnach. Ba léir, áfach, go ndeachaigh **claontaí na múinteoirí** agus b'fhéidir fiú a gcuid mothúchán **i bhfeidhm** ar na torthaí a thug siad mar tharla **boilsciú gráid** uafásach, rud a rinne **éagóir** do na daltaí a thug faoin scrúdú an bhliain roimhe sin. Is cinnte nach raibh an **locht** ar na múinteoirí, ach ar an gcóras oideachais toisc **nár bailíodh** aon **sonraí** faoi chaighdeán na ndaltaí go foirmeálta a bheidís in ann a úsáid chun **torthaí tuartha cruinne** a

Unauthorised publication, distribution or reproduction of these notes is prohibited.

thabhairt. An bhliain ina dhiaidh sin, rinne **coimisiún na scrúduithe stáit** agus an rialtas iarracht **an dá thrá a fhreastal** tríd an deis a thabhairt dóibh scrúdú a dhéanamh, **toradh tuartha** a fháil, nó an dá cheann a fháil. Ina ainneoin seo, **mhair an fhadhb** agus **d'ardaigh meántorthaí** go mór. In áiteanna, **léiríodh** gurbh **athruithe chun donais** iad na hathruithe a rinneadh ar thorthaí daltaí leis an gcoimisiún **ag baint marcanna** ó dhaltaí. **Dúradh** fosta **go ndearnadh é seo** gan aon chiall, le daltaí randamacha **ag cailleadh pointí tábhachtacha** mar gheall ar **roghanna gan bhunús.**

Meántorthaí
Average grades

Pointí tábhachtacha
Important points

Conclúid → CONCLUSION

Tá **tuairimí éagsúla ag an uile dhuine** maidir leis an gcóras oideachais. **Spreagadh** plé le déanaí mar gheall ar **thionchar na dtorthaí tuartha**, athruithe san Ardteist agus sa tSraith Shóisearach, **teip chóras na bpointí agus tionchar na paindéime** ar scoileanna. Is léir nach bhfuil gach éinne **ar an intinn chéanna i dtaobh an chórais** agus **gur deacair beirt a aimsiú a roinneann an tuairim chéanna faoi chuile chuid den chóras oideachais dara leibhéal**. Is léir don dall nach bhfuil an córas atá againn gan locht, **rud ar chuir cealladh na scrúduithe stáit solas air**, agus go bhfuil athrú ag teastáil ar bhealach éigin sa todhchaí. Ina ainneoin seo, caithfear **castacht an ábhair seo a chur san áireamh** le tuiscint go **mbíonn rogha an dá dhíogha ag an té** a dhéanann iarracht é a athrú…

Teip chóras na bpointí
Failings of the points system

Castachta an ábhair
Complexity of the topic

Grammar Grid		
Téarma	**An Tuiseal Ginideach**	**Aistriúchán**
An tSraith Shóisearach	__________ na Sraith**e** Sóisear**aí**	*The Junior Cycle*
An Ardteist	__________ na **h**Ardteist**e**	*The Leaving Certificate*
Na torthaí tuartha	__________ na **d**torthaí tuartha	*Predicted grades*
An córas oideachais	__________ an c**h**ór**a**is oideachais	*The education system*
An chianfhoghlaim	Na cianfhoghl**ama**	*Remote learning*
An dalta	An dalta	*The student*
Na daltaí	Na **n**daltaí	*The students*
An buntáiste Na buntáistí	An b**h**untáiste Na **m**buntáistí	*The advantage* *The advantages*
Na hathruithe	Na **n-**athruithe	*The changes*
Na hiarpháipéir scrúdaithe	Na **n-**iarpháipé**a**r scrúdaithe	*Past papers*
An teicneolaíocht	Na teicneolaíocht**a**	*Technology*

THE INSTITUTE OF EDUCATION FOUNDED 1969
Unauthorised publication, distribution or reproduction of these notes is prohibited.

EOCHAIRFHOCAIL

Eochairfhocail	Aistriúchán
An tSraith Shóisearach	The Junior Cycle
An Ardteist	The Leaving Certificate
Cúrsa na Sraithe Sóisearaí	The Junior Cycle Course
Cúrsa na hArdteiste	The Leaving Certificate Course
Córas na bpointí	The points system
Torthaí tuartha / toradh tuartha	Predicted grades / predicted grade
Cianfhoghlaim	Remote learning
An córas oideachais	The education system
Toisc na n-athruithe	Because of the changes
Na hathruithe atáthar ag moladh don Ardteist	The changes they are advising for the Leaving Certificate
Ag easaontú	Disagreeing
Tuairim láidir	Strong opinion
Cur i bhfeidhm na hArdteiste	Implementation of the Leaving Cert
Go scarfaí daltaí a fhreastalaíonn ar scoileanna a fheidhmíonn trí mheán na Gaeilge…	That students who attend Irish-speaking schools would be divided…
In aghaidh na n-athruithe	Against the changes
Athrú chun donais	Change for the worse
Méid litríochta	Amount of literature
Ní ba mhó brú ar dhaltaí i nGaelscoileanna	More pressure on students in Irish-speaking schools
Scrúduithe stáit	State examinations
Ceannlínte	Headlines
Go bhfuiltear ag moladh athruithe cosúla	That similar changes are being proposed
Idirdhealú idir daltaí T1 agus T2	Distinction between L1 and L2 students
Rud a dhéanfadh dochar do thodhchaí na Gaeilge	Something that would damage the future of Iish
Cuireadh teip an chórais chun cinn	The failings of the system were highlighted
Ré na dtorthaí tuartha	Age of predicted grades
Córas míchothrom	Unfair system
Foghlaim de ghlanmheabhair	Rote learning
Scileanna foghlama, taighde agus machnaimh	Learning, research, and reflective skills
Eolas neamhthábhachtach	Unimportant information
A chur de ghlanmheabhair	To rote learn
Níl sé de rogha ag múinteoirí	Teachers do not have the choice

Unauthorised publication, distribution or reproduction of these notes is prohibited.

Iarpháipéir scrúdaithe	Past papers
Téacsleabhair	Textbooks
An chloch is mó ar phaidrín na múinteoirí	The biggest stone on teachers' Rosary (the most important thing to teachers)
Ábhair spéisiúla	Interesting subjects
Spéis na ndaltaí	Interest of the students
Ar an scáileán	On the screen
Easpa béime ar an bhforbairt phearsanta	Lack of emphasis on personal development
Beirt daltaí	Two students
Téitear i muinín roghnú fánach	Random selection is utilised
Ár gcóras seanchaite	Our outdated system
Fíricí bitheolaíochta	Biology facts
Sleachta filíochta	Poetry quotes
Ar theanga na ndaltaí	In the students' repertoire
An easpa sonraí oifigiúla	The lack of official data
Dul chun cinn na ndaltaí	Progress of the students
Laigí an chórais	Weaknesses of the system
Cealladh na scrúduithe stáit	Cancelling of the state exams
Toisc shrianta an víris	Because of the restrictions of the virus
Measúnú	Assessment
Daltaí an tséú bliain	Sixth-year students
In éagmais scrúdú deiridh	In the absence of a final exam
An t-eolas cothrom cruinn	Fair, precise information
i dtaobh chaighdeán na ndaltaí	Regarding the standard of students
Tuillte	Deserved
Boilsciú gráid	Grade inflation
Nár bailíodh	That was not collected
Coimisiún na scrúduithe stáit	The State Examinations Commission
An dá thrá a fhreastal	Kill two birds with one stone
Roghanna gan bhunús	Decisions with no basis
Teip chóras na bpointí	Failings of the points system
Ar an intinn chéanna	On the same wavelength
Castacht an ábhair seo	Complexity of the subject
Rogha an dá dhíogha	Stuck between a rock and a hard place

THE INSTITUTE OF EDUCATION FOUNDED 1969

Unauthorised publication, distribution or reproduction of these notes is prohibited.

ESSAY ANALYSIS

- As grammar and language are the main focus in the composition question, you should strive to incorporate some of the more advanced areas of Irish grammar in your answer where possible.
- Below is a grammatical analysis of the sample answer on the Education System to show how these grammatical components can be incorporated throughout your answer.

Area of Language
Normal Noun Rules (*an fear, an bhean, an tslí, an t-ospidéal*)
Prepositions (*ar bhord, leis an gcailín, sa siopa*)
Genitive Case (*lámh an fhir, hata na mná, ar fud na slí, chun an ospidéil*)
Conditional Tense (*dhéanfainn, chuirfeadh sí, cheannóimis*)
An Chopail (*is, ba, arbh*)
Adjectives (*áis mhaith, gráid chothroma*)
Briathar Saor (*deirtear, cuireadh, dhéanfaí*)
Dependent Forms (*nach bhfuil, níor éirigh, go raibh*)

- Also highlighted are compositional techniques such as the use of connective phrases, punctuation, rhetorical questions, and opinion vocabulary that strengthen your answer.

Réamhrá

Unique → Grammatical form ***in Éirinn***

8 uses of the genitive case

Use of the ***comparative adjective*** →

Is ábhar é an córas oideachais atá go mór chun tosaigh **in Éirinn** i láthair na huaire toisc na n-athruithe a tháinig ar chúrsa na Sraithe Sóisearaí le déanaí. Anuas ar athruithe a tharla sa chúrsa sóisearach, tá na hathruithe atáthar ag moladh don Ardteist i mbéal an phobail le grúpaí éagsúla ag easaontú maidir leis na moltaí agus na hathruithe a bhaineann leo. Tá córas na bpointí, rud a bhfuil tuairim láidir ag formhór an phobail faoi, á phlé le fada an lá fosta. Mar gheall ar thorthaí tuartha agus na constaicí a chuir an phaindéim ar chur i bhfeidhm na hArdteiste, tá an t-ábhar seo níos conspóidí agus níos casta ná mar a bhí riamh.

Unauthorised publication, distribution or reproduction of these notes is prohibited.

Alt 1: An tSraith Shóisearach

***Briathar saor** in the **conditional tense** →*

*Use of the **comparative adjective** →*

6 uses of the conditional tense

9 uses of the briathar saor

19 uses of the genitive case!

Bhí na hathruithe i gcúrsa na Sraithe Sóisearaí ar cheann de na príomhábhair phlé sa nuacht nuair a cuireadh i bhfeidhm iad mar gheall ar na tuairimí láidre éagsúla a bhí ag daoine a bhfuil baint acu leis an oideachas, anuas ar dhaoine nach raibh aon bhaint acu leis an gcóras oideachais. Ceann de na príomhathruithe sa chóras ná go **scarfaí** daltaí a fhreastalaíonn ar scoileanna a fheidhmíonn trí mheán na Gaeilge (dream ar tugadh daltaí T1 orthu) ó dhaltaí a fhreastalaíonn ar scoileanna a fheidhmíonn trí mheán an Bhéarla (daltaí T2). Dar leis na daoine a bhí in aghaidh na n-athruithe, b'athrú iomarcach é agus dúradh gur athrú chun donais a bhí ann agus go ndéanfar dochar don Ghaeilge mar gheall ar an athrú amaideach seo. **Chomh maith leis seo**, chuaigh an méid litríochta a bhí le déanamh ag daltaí, dream a raibh mé féin páirteach leo, i méid le húrscéal agus dráma iomlán le déanamh anuas ar scéalta, dánta agus amhráin. Agus murar leor é sin, tar éis na míonna fada a chaitheamh i mbun anailíse ar théacs ar leith, bheadh an baol ann nach mbeadh an téacs ar an bpáipéar! Dar leis na daoine a bhí ag troid in aghaidh na n-athruithe, bheadh ní ba mhó brú ar dhaltaí i nGaelscoileanna, dream a bhfuil brú orthu cheana féin mar tá orthu a scrúduithe stáit go léir a dhéanamh trí mheán na Gaeilge. Cuireadh béim ar an éagóir seo sna ceannlínte agus dúradh gur mór an náire é mar bhí daltaí Gaelscoile agus daltaí ón nGaeltacht ag cailleadh an bhuntáiste a bhí acu. Ar an láimh eile, tá an dream a deir nár cheart go mbeadh an buntáiste seo ag daltaí Gaelscoile sa chéad áit. Cuireadh an cheist seo chun cinn sa nuacht le déanaí nuair a tháinig chun solais go bhfuiltear ag moladh athruithe cosúla do Ghaeilge na hArdteiste. Mar gheall ar an gcóras atáthar ag moladh le hidirdhealú idir daltaí T1 agus daltaí T2, tá tuistí ó Chonamara ag rá go seolfaidh siad a bpáistí go scoileanna lán-Bhéarla, rud a dhéanfadh dochar do thodhchaí na Gaeilge gan aon agó.

Alt 2: Cianfhoghlaim agus an Teicneolaíocht

*Use of the **comparative adjective** →*

Ní raibh tionchar na paindéime ní ba shoiléire in aon chuid den sochaí, seachas an córas sláinte agus tionscal na turasóireachta, ná an córas oideachais dara leibhéal. Chonacthas athruithe chun donais agus athruithe chun maitheasa maidir le cianfhoghlaim agus chuir eagraíochtaí éagsúla tuairimí in iúl i dtaobh thionchar na n-athruithe seo. Ar lámh amháin, thug an chianfhoghlaim deis do dhaltaí faoi mhíchumas agus daltaí a bhfuil cónaí orthu fada ón scoil teacht ar ranganna go héasca agus bheith ar a suaimhneas ag obair ón teach. Murach an teicneolaíocht agus acmhainní digiteacha, ní bheadh daltaí dara leibhéal in ann obair scoile a

THE INSTITUTE OF EDUCATION FOUNDED 1969

Unauthorised publication, distribution or reproduction of these notes is prohibited.

Strong repeated use of ***opinion vocabulary*** *and* ***connective expressions →***

dhéanamh, teagmháil a dhéanamh lena múinteoirí, nó cabhrú lena chéile. Ach, ní insíonn sé seo an scéal iomlán. Dar leis na saineolaithe, ní fhoghlaimíonn daltaí i gceart ón gcianfhoghlaim agus is minice a theipeann orthu díriú ar an rang más ag breathnú ar scáileán atá siad. **Chomh maith leis seo**, is léir an dochar a dhéanann sé do mheabhairshláinte agus féinmhuinín an duine nuair nach bhfuil deis ag daltaí labhairt lena gcairde nó dul amach ag imirt spóirt. **Is follas** nach raibh an locht ar an gcóras oideachais dara leibhéal maidir leis an bhfadhb seo, ach le linn na paindéime mar gheall ar na srianta éagsúla, níor éirigh le scoileanna corpoideachas, ranganna spraíúla praiticiúla nó ranganna féinfhorbartha a chur ar siúl agus **is cinnte** go ndearna sé seo dochar d'fholláine na ndaltaí.

Alt 3: Córas na bPointí

Combination of ***comparative adjective*** *and* ***an chopail →***

Use of the ***comparative adjective →***

Use of the ***personal numbers →***

Rhetorical question →

Tá córas na bpointí á phlé agus á cháineadh ag an bpobal le fada an lá. Fiú, roimh ré na dtorthaí tuartha, dúradh gur córas míchothrom atá ann a chúitíonn foghlaim de ghlanmheabhair in ionad ag spreagadh scileanna foghlama, taighde agus machnaimh. Deirtear gur tábhachtaí na scileanna seo sa saol mór, ná eolas neamhthábhachtach a chur de ghlanmheabhair. Mar gheall ar an gcóras atá i bhfeidhm, níl sé de rogha ag múinteoirí gan uaireanta fada a chaitheamh ag breathnú ar na téacsleabhair, ag déanamh iarpháipéir scrúdaithe agus ag tabhairt píosaí móra obair bhaile dá gcuid daltaí. **Mar gheall air seo**, bíonn torthaí **ar an gcloch is mó ar phaidrín na múinteoirí** níos minice ná a mhalairt agus ní thugtar an deis dóibh díriú ar ábhair spéisiúla a spreagfadh spéis na ndaltaí nó grá don ábhar. **Anuas air seo**, sa chóras seo ina bhfuil na trí uimhir a fheictear ar an scáileán i lár mhí Lúnasa níos tábhachtaí ná aon ní eile, cuirtear easpa béime ar an bhforbairt phearsanta agus an iomarca béime ar fhoghlaim de ghlanmheabhair. **Is léir**, fiú, go dteipeann ar an gcóras seo go minic nuair a fhaigheann beirt daltaí na pointí céanna agus téitear i muinín roghnú fánach. Caithfear an cheist a chur mar seo, ar cheart dúinn ár gcóras seanchaite a athrú, nó an bhfuil sé níos tábhachtaí dúinn go mbeidh méid ollmhór fíricí bitheolaíochta agus sleachta filíochta ar theanga na ndaltaí**?**

Alt 4: Torthaí Tuartha agus an Phaindéim

Strong use of ***subject-specific vocabulary →***

Cuireadh teip an chórais chun cinn arís ag tús ré an choróinvíris. Léirigh an easpa sonraí oifigiúla a bhí ag an stát faoi dhul chun cinn na ndaltaí laigí an chórais nuair a chuathas i muinín na dtorthaí tuartha dón chéad uair in 2020. Le cealladh na scrúduithe stáit toisc shrianta an víris, rinne an rialtas iarracht measúnú a dhéanamh ar dhaltaí an tséú bliain in éagmais scrúdú deiridh. Léiríodh gur bheag eolas cothrom cruinn a bhí ag an stát i dtaobh chaighdeán na

Unauthorised publication, distribution or reproduction of these notes is prohibited.

ndaltaí agus, dá réir, iarradh ar mhúinteoirí 'buille faoi thuairim' a thabhairt faoin ngrád a bhí tuillte ag an dalta bunaithe ar a gcuid torthaí i scrúduithe ranga agus measúnú leanúnach. **Ba léir**, áfach, go ndeachaigh claontaí na múinteoirí agus b'fhéidir fiú a gcuid mothúchán i bhfeidhm ar na torthaí a thug siad mar tharla boilsciú gráid uafásach, rud a rinne éagóir do na daltaí a thug faoin scrúdú an bhliain roimhe sin. **Is cinnte** nach raibh an locht ar na múinteoirí, ach ar an gcóras oideachais toisc nár bailíodh aon sonraí faoi chaighdeán na ndaltaí go foirmeálta a bheidís in ann a úsáid chun torthaí tuartha cruinne a thabhairt. An bhliain ina dhiaidh sin, rinne coimisiún na scrúduithe stáit agus an rialtas iarracht an dá thrá a fhreastal tríd an deis a thabhairt dóibh scrúdú a dhéanamh, toradh tuartha a fháil, nó an dá cheann a fháil. **Ina ainneoin seo**, mhair an fhadhb agus d'ardaigh meántorthaí go mór. In áiteanna, léiríodh gur athrú chun donais iad na hathruithe a rinneadh ar thorthaí daltaí leis an gcoimisiún ag baint marcanna ó dhaltaí. Dúradh fosta go ndearnadh é seo gan aon chiall, le daltaí randamacha ag cailleadh pointí tábhachtacha mar gheall ar roghanna gan bhunús.

9 uses of the briathar saor!

Conclúid

Tá tuairimí éagsúla ag an uile dhuine maidir leis an gcóras oideachais. Spreagadh plé le déanaí mar gheall ar thionchar na dtorthaí tuartha, athruithe san Ardteist agus sa tSraith Shóisearach, teip chóras na bpointí agus tionchar na paindéime ar scoileanna. **Is léir** nach bhfuil gach éinne ar an intinn chéanna i dtaobh an chórais agus gur deacair beirt a aimsiú a roinneann an tuairim chéanna faoi chuile chuid den chóras oideachais dara leibhéal. **Is léir don dall** nach bhfuil an córas atá againn gan locht, rud ar chuir cealladh na scrúduithe stáit solas air, agus go bhfuil athrú ag teastáil ar bhealach éigin sa todhchaí. **Ina ainneoin seo**, caithfear castacht an ábhair seo a chur san áireamh le tuiscint go mbíonn rogha an dá dhíogha ag an té a dhéanann iarracht é a athrú…

__Colloquial Irish__ and use of __punctuation__ in the concluding sentence →

Unauthorised publication, distribution or reproduction of these notes is prohibited.

AN tSRAITH PICTIÚR

- The picture sequence is the **fourth** part of the oral exam.
- It is the final thing you will do in the oral exam.
- It is worth **80 marks**.
- In this section, you will have to tell the story of a sequence of pictures.
- You will have the picture sequence **prepared in advance**.
- There are **20 picture sequences** on the course and the examiner will choose which sequence you will do → you do not get a choice.

Ná húsáid an cárta creidmheasa gan chead

Breoite ar Scoil

Unauthorised publication, distribution
or reproduction of these notes is prohibited.

Sections of the Picture Sequence
Scéal na sraithe a insint → TELLING THE STORY
• This section will be prepared in advance. • You will describe what can be seen in the picture. • You will use general vocabulary and useful verbs to the tell a continous story. • This will take approximately 3 minutes. • The most important thing in the picture sequence is that you focus on the most important aspects of the picture sequence and do not spend excessive time discussing things that will not contribute to the story.
Trí cheist a chur → ASKING 3 QUESTIONS
• You will have prepared these questions in advance and you only need to ensure that they are grammatically precise. **→ YOU DO NOT NEED LONG QUESTIONS!** • It is better to ask questions that imply which section of the story you are asking about without saying 'sa tríú/ceathrú/cúigiú pictiúr'.
Trí cheist a fhreagairt → ANSWERING 3 QUESTIONS
• The examiner will ask you 3 questions. • These questions are usually quite simple, but you normally need a bit of vocabulary from the picture sequence, e.g. *Cad a bhí i lámh an fhir nuair a bhí sé sa siopa?* • You should use **full sentences** in your answer to ensure you get a good mark.

An Scéim Marcála	
Ag insint an scéil	**70 marc**
Cumas	**50 marc**
Cruinneas	**20 marc**
Ceisteanna	**10 marc**
Trí cheist a chur	**3 marc**
Trí cheist a fhreagairt	**7 marc**

THE INSTITUTE OF EDUCATION FOUNDED 1969
Unauthorised publication, distribution or reproduction of these notes is prohibited.

Ag insint an scéil (70)

1. Cumas (50)

- *Cumas* relates to your **standard of Irish**.
- Included in this section are:
    - *Saibhreas agus fairsingeacht foclóra* → **WEALTH AND DEPTH OF VOCABULARY**
    - *Foclóir oiriúnach don ábhar cuí* → **SUITABLE VOCABULARY**
    - *Cumas chun scéal seasta leanúnach a insint* → **ABILITY TO TELL A CONTINOUS STORY**
    - *Teanga agus dul nádúrtha na Gaeilge* → **NATURAL FLOW OF IRISH**

- You should therefore try to spend a relatively even amount of time on each picture to show that you have enough vocabulary to describe all elements of the story.
- As well as this, a low standard of Irish could affect your *cumas* mark if the standard of Irish has an impact on the flow of your answer or if parts of your answer or unintelligible.
    - Therefore, **grammatical competence** and your **standard of Irish** are imperative to getting a good mark in the picture sequence.

2. Cruinneas (20)

- Cruinneas → Grammar!
- Included in this section are:
    - *Comhréir nádúrtha*
    - *Briathra agus na haimsirí*
    - *Ainmfhocail agus na tuisil*
    - *Úsáid na copaile*
    - *Athruithe tosaigh agus deiridh*

- As you prepare, it is very important that you make sure there are no mistakes in your answers and that you have learned all phrases correctly to make sure you do not lose any easy marks.
- While you can get marks with sentences that are of a high standard grammatically, it is more important that you have correct syntax and don't have basic errors with important areas of language like **verbs** and **nouns**.
- Use **simple precise sentences** to avoid mistakes and, if you are adding to the story, make sure there are no mistakes in what you have added **BEFORE YOU LEARN IT**.

THE STORY MUST BE TOLD IN ONE TENSE ONLY. This is most commonly the past tense, but present is also acceptable. THEREFORE, MAKE SURE YOU STAY IN ONE TENSE. I.E. <u>NO 'TÁ' IN THE PAST TENSE!</u>

Unauthorised publication, distribution or reproduction of these notes is prohibited.

Na Ceisteanna (10)

- The questions are done after telling the story.
- This section is worth 10 marks.
    - You will ask the examiner three questions about the picture (3 mharc)
    - The examiner will ask you three questions about the picture (7 marc)

Na ceisteanna a chuirfidh tú ar an scrúdaitheoir

- These questions can be prepared in advance.
- They do not need to be complex at all.
- The main goal is that the questions have correct syntax and precise grammar.
- Don't ask the same question twice e.g., *"céard a tharla i bpictiúr a dó…. Céard a tharla i bpictiúr a trí?"*
- It is best to ask questions that the examiner can answer in a few words.

✓ **If there is something in the picture sequence that you have forgotten how to say, ask the examiner about this in your questions to prevent them asking you about it e.g., *'Céard a bhí i lámh an bhuachalla nuair a bhí sé san ospidéal?'***

Na ceisteanna a chuirfidh an scrúdaitheoir ort

- Normally, examiners use similar questions in this section and, therefore, we can prepare the most common ones.
- But, the best way to deal with this section is to get a **good understanding of the whole picture sequence** so you can talk about anything in the sequence.
    - Make sure you have a **conjugated verb** in your answer in the **correct tense**.
    - Make sure you give a **concise answer** and don't give a lot of unnecessary information that doesn't relate to the question as this implies that you were ensure what specifically the examiner is looking for and leaves more room to make grammatical errors.
    - If there is more than one section in the question the examiner asks, make sure you **answer all parts of the question**.

Unauthorised publication, distribution or reproduction of these notes is prohibited.

How to Approach the Picture Sequence

- **Firstly**
  - ✓ Start with the **vocabulary** you know in the picture sequence.
  - ✓ Think about the **suitable verbs** you know.
  - ✓ Then, try to form sentences using the **vocabulary AND the verbs** you have.
  - ✓ Connect the pictures naturally using the **connective phrases** in the notes.

- If you don't know how to say something, don't talk about it!
- You do not need to develop the pictures. If something can't be seen in the picture, there is no need to mention it.
- Start confidently and finish confidently to leave a good impression in the examiner's mind.
- Focus on **the most important things** and don't spend too much time on unimportant things.
- **Make sure you do not switch tenses.**

IF YOU START IN THE PAST TENSE, STAY IN THE PAST TENSE!

TÁ ≠ AIMSIR CHAITE

Marking Scheme Breakdown Summary

1. Telling of the story **(70)**
   - **Cumas** (vocab, expression, reference to all relevant material etc.) **(50)**
   - **Cruinneas** (grammar, preciseness, verb usage, nominal cases etc.) **(20)**

2. Questions **(10)**
   - **3 questions** you ask the examiner **(3): 1 mark each**
   - **3 questions** the examiner asks you **(7)**
     - Question 1 → 2 marks
     - Question 2 → 2 marks
     - Question 3 → 3 marks

Unauthorised publication, distribution or reproduction of these notes is prohibited.

Summary of Key Information for the Picture Sequence

- Throughout the *sraith*, it is important to refer to all relevant items in the picture sequence.
- A **logical and continuous** story is desirable, and the more references made to the important material in each picture the better, while over-reliance on simple and unimportant details such as weather, time, and clothing can hinder your marks.
- The clichéd 'seanfhocal conclusion' is one that examiners dread and does not show spoken ability, but rather demonstrates a lack of ability to use conversational Irish in your relaying of the sequence.
- **Note**: It is very important to **refer to all pictures** in the sequence. While pictures are often related and you may discuss two adjacent pictures simultaneously, make sure to **include details from each box to demonstrate a comprehensive knowledge of the sequence.**
- Ensure that each individual picture within the sraith is covered equally and you do not discuss one picture for twice the length of the next.

An even spread of discussion on each picture is far more favourable.

- When preparing your answers, ensure all your prepared material is **free from mistakes** to limit the marks lost for grammar errors.
- While more complex grammar structures can, when used well, improve marks, it is far more important to ensure **no basic mistakes** are made to prevent a loss of **cruinneas** marks.
- Make use of the sample sequences to make sure you have no basic mistakes and, if adding to the story, always double check for grammar errors before committing to memory.
- The questions you will ask the examiner should be simple and without grammatical errors as **each one is only worth one mark.** Do not ask the same question more than once i.e. '*céard a tharla i bpictiúr a dó… cad a tharla i bpictiúr a trí*'.
- Ask questions that the examiner can answer in a few words.
- If there is any vocab you do not know, in order to prevent an examiner asking you to discuss that, ask them about this item in your questions i.e. *'Céard a bhí i lámh an bhuachalla sa phictiúr deireanach?'*
- In the questions asked by the examiner, ensure your answer includes a **verb conjugated correctly**, and **answers the question as precisely as possible** without rambling.
- If the examiner poses a question with multiple parts or more than one answer, address all aspects as required.

Unauthorised publication, distribution or reproduction of these notes is prohibited.

FRÁSAÍ DON tSRAITH PICTIÚR

Ag tús na sraithe	
Lá breá earraigh a bhí ann…	It was a lovely spring day…
Lá breá samhraidh a bhí ann…	Is was a lovely summer's day…
Lá fuar feanntach a bhí ann i lár an gheimhridh…	It was a freezing winter's day…
Maidin fhuar fheanntach a bhí ann / *Oíche fhuar fheanntach a bhí ann*	It was a freezing morning… It was a freezing night…
Lá fuar fliuch a bhí ann…	It was a cold wet day
Lá breá gréine a bhí ann…	It was a lovely sunny day
Bhí sé ag cur de dhíon is de dheora	It was lashing rain
Bhí sé chomh te le leaca ifrinn	It was roasting
Bhí an bhliain acadúil thart agus tús na laethanta saoire a bhí ann…	The academic year was over and it was the start of the summer holidays
Bhí na laethanta saoire ag druidim go deireadh agus tús na bliana acadúla a bhí ann…	The summer holidays were coming to an end and it was the start of the academic year
Bhí an chlann bailithe timpeall an bhoird, ag labhairt faoi chúrsaí an tsaoil	The family were gathered around the table, talking about what was going on
Bhí _______ agus _________ ag siúl timpeall na cathrach…	_______ and ________ were walking around the city
Bhí ________ ar an mbus go dtí ___________	_______ was on the bus to _________
Bhí _________ar a mbealach go dtí ________	_______ were on their way to ________
Ag ceangal pictiúr le chéile	
Ina dhiaidh sin,	After that
Tar éis é sin	After that
An lá dár gcionn	The next day
An lá ina dhiaidh sin	The day after that
Tar éis scoile,	After school
Nuair a _______ + séimhiú	When ________
Seachtain ina dhiaidh sin	A week after that

THE INSTITUTE OF EDUCATION FOUNDED 1969

Unauthorised publication, distribution or reproduction of these notes is prohibited.

Coicís ina dhiaidh sin	A fortnight after that
Mí ina dhiaidh sin`	A month after that
An oíche sin	That night
An mhaidin ina dhiadh sin	The next morning
Níos déanaí an lá sin	Later that day
Níos déanaí an tseachtain sin	Later that week
Nuair a shroich siad _______	When they reached _____
Uair ina dhiaidh sin	An hour later
Ag deireadh an lae	At the end of the day
Ag deireadh na seachtaine	At the end of the week
Ag deireadh + **TUISEAL GINIDEACH**	At the end of ________
Ag tús + **TUISEAL GINIDEACH**	At the start of ________
i lár + **TUISEAL GINIDEACH**	In the middle of ________
Tar éis + **TUISEAL GINIDEACH**	After ________
i ndiaidh + **TUISEAL GINIDEACH**	After ________
Ag deireadh na sraithe	
Ba léir nach ndéanfaidís dearmad ar an lá sin go deo.	It was clear that they would never forget that day
Agus ba léir nach ndéanfaidís an botún céanna arís…	And it was clear that they would not make the same mistake again
Ba lá fada é agus bhí faoiseamh ar _________ **(+ séimhiú)** *go raibh sé tagtha go deireadh i ndeireadh thiar thall*	It had been a long day and ________ was relieved that it had finally come to an end
Ba lá iontach é agus bhí díomá ar _________ **(+ séimhiú)** *go raibh sé tagtha go deireadh*	It had been a brilliant day and ________ was disappointed that it had come to an end
Ar an dea-uair, bhí gach rud togha arís!	Luckily, everything was fine again!
Ar ámharaí an tsaoil, bhí a ***g****ceacht foghlamtha* ***acu*** */ bhí a c****h****eacht foghlamtha* ***aige*** */ bhí a ceacht foghlamtha* ***aici***	Luckily, they had learned their lesson / he had learned his lesson / she had learned her lesson
Ar an drochuair, ba léir nárbh é sin ach an tús!	Unfortunately, it was clear that was just the beginning!
Faraor, ba léir nár fhoghlaim siad a gceacht…	Unfortunately, it was clear they hadn't learned their lesson…
Is cinnte go bhfuair sé/sí/siad a raibh tuillte aige/aici/acu…	It's certain he/she/they got what he/she/they deserved

THE INSTITUTE OF EDUCATION FOUNDED 1969

Unauthorised publication, distribution or reproduction of these notes is prohibited.

Foclóir Coitianta			
Gaeilge	**Béarla**	**Gaeilge**	**Béarla**
Bean	Woman	**Buachaill**	Boy
Fear	Man	**Cailín**	Girl
Caife	Coffee	**Tae**	Tea
Carr/Gluaisteán	Car	**Duine/daoine**	Person / people
Bus	Bus	**Tacsaí**	Taxi
Fuinneog(a)	Window(s)	**Siopa caife**	Coffee shop
Doras	Door	**Áit**	Place
Seomra(í)	Room(s)	**Banc**	Bank
Mála	Bag	**Ollmhargadh**	Supermarket
Cóta	Coat	**Stáisiúin na nGardaí**	Police Station
Hata	Hat	**Pasáiste**	Aisle
Teach	House	**Sráid**	Street
Cistin	Kitchen	**Bóthar**	Road
Seomra suite	Sitting room	**Ionad siopadóireachta**	Shopping centre
Séipéal	Church	**Sráidbhaile**	Village
Seomra leapa	Bedroom	**Freastalaí**	Waiter
Leaba	Bed	**Bord**	Table
Teilifís	Television	**Tolg**	Sofa
Cathaoir / Cathaoireacha	Chair(s)	**Bord íseal**	Coffee table
Tráidire	Tray	**Cupán**	Cup
Seilfeanna	Shelves	**Cófra**	Press / cabinet
Vardrús	Wardrobe	**Cuntar**	Counter
Gairdín	Garden	**Oibrí**	Worker
Pictiúr	Picture	**Tóstaer**	Toaster
Cathair / sa chathair / i lár na cathrach	Town / in the town / in the middle of the town	**Citeal**	Kettle
Baile	Town	**Oigheann**	Oven
Meánscoil	Secondary school	**Babhla**	Bowl
Bunscoil	Primary school	**Pláta**	Plate
Siopa éadaí	Clothes shop	**Buidéal**	Bottle
Ospidéal	Hospital	**Lámh**	Hand / arm

Unauthorised publication, distribution or reproduction of these notes is prohibited.

Otharcharr	Ambulance	**Cos**	Leg / foot
Ag déanamh dinnéir	Making dinner	**Ceann**	Head
Ag déanamh bricfeasta	Making breakfast	**Rosta**	Wrist
Ag déanamh lóin	Making lunch	**Rúitín/murnán**	Ankle
Páirc peile	Football pitch	**Ceann**	Head
Páirc	Park	**Clós súgartha**	Playground
Ionad aclaíochta	Sports centre / gym	**Droim**	Back
Cúirt chispheile	Basketball court	**Tiománaí**	Driver
Múinteoir(í)	Teacher(s)	**Tuismitheoir(í)**	Parent(s)
Cara / cairde	Friends(s)	**Clós na scoile**	School grounds
Geata(í)	Gate(s)	**Lampa**	Lamp
Páiste / páistí	Child / children	**Dalta(í)**	Student(s)
Seomra ranga	Classroom	**Leithris**	Toilets
Clár bán / clár dubh	Whiteboard / blackboard	**Deasc**	Desk
Cárta creidhmeasa	Credit card	**Airgead**	Money
Leabharlann	Library	**Timpiste**	Accident
Gortú	Injury	**Cnámh**	Bone
Bord cistine	Kitchen table	**Torthaí**	Fruit
Glasraí	Vegetables	**Feoil**	Meat
Scipéad	Till	**Príomhshráid**	Main street
Airgead tirim	Cash	**Admháil**	Receipt
An bheirt	The two people	**Ocras**	Hunger
Tart	Thirst	**Slisne cáca**	Slice of cake
Seomra feithimh	Waiting room	**Bleachtaire**	Detective
Gadaí	Thief	**Deasc eolais**	Information desk

THE INSTITUTE OF EDUCATION FOUNDED 1969

Unauthorised publication, distribution or reproduction of these notes is prohibited.

Briathra Úsáideacha: An Aimsir Chaite			
Rinne	*Did*	**Bhí**	*Was*
Dúirt	*Said*	**Chuaigh**	*Went*
Fuair	*Got*	**Rug _____ ar…**	*Grabbed*
D'ith	*Ate*	**Tháinig**	*Came*
Chonaic	*Saw*	**Chuala**	*Heard*
Thug	*Gave*	**Chaith**	*Spent*
Léigh	*Read*	**D'ól**	*Drank*
Scríobh	*Wrote*	**Dhúisigh**	*Woke up*
D'oscail	*Opened*	**D'úsáid**	*Used*
Dhún	*Closed*	**Chuir**	*Put*
D'éirigh	*Got up*	**Chan**	*Sang*
Thiomáin	*Drove*	**Shíl**	*Thought*
Bhácáil	*Baked*	**Cheap**	*Thought*
D'imir	*Played (game/sport)*	**Cheannaigh**	*Bought*
Thit	*Fell*	**Bhailigh**	*Collected*
Sheinn	*Played (music…)*	**Rith**	*Ran*
Phlé	*Discussed*	**D'aimsigh**	*Found*
Thosaigh	*Started*	**Shiúil**	*Walked*
D'aithnigh	*Recognised*	**D'inis**	*Told*
Thug _____faoi deara	*Noticed*	**Chuaigh _____ a chodladh / a luí**	*Went to bed*
Le + h ar ghutaí		**Ar + séimhiú**	
Labhair _____ le…	*Spoke to*	**D'fhéach _____ ar…**	*Watched*
D'éist _____ le…	*Listened to*	**Thug _____ cuairt ar…**	*Visited*
Bhuail _____ le…	*Met*	**Rinne _____ staidéar ar…**	*Studied*

Unauthorised publication, distribution
or reproduction of these notes is prohibited.

NA CEISTEANNA A CHUIRFIDH TÚ

Ceist	Brí	Rialacha don Bhriathar	Sampla
Cén fáth	Why?	A / NACH + URÚ **NÓ** AR / NÁR + SÉIMHIÚ	*Cén fáth **a bhfuil** freastalaí á lorg acu?*
Cén chúis			*Cén chúis **nach dtéann** sé ag snámh leo?*
Cad ina thaobh			*Cad ina thaobh **ar chuir** sé sa chúisneoir é?*
Cad chuige			*Cad chuige **nár scríobh** sé litir dóibh?*
Cad is cúis		+ le agus ainmfhocal	*Cad is cúis **leis an bh**fógra?*
Cad ba chúis			*Cad ba chúis **le** cruinniú na scoile?*
Cén tslí	What way? / how?	A / NACH + URÚ **NÓ** AR / NÁR + SÉIMHIÚ	*Cén tslí **a gceannaíonn** sí an ticéad?*
Cén chaoi			*Cén chaoi **a bhfuair** siad réidh leis?*
Cén dóigh			*Cén dóigh **ar bhris** sé an cupán?*
Cén bealach?			*Cén bealach **ar roinn** siad an t-eolas?*
Conas		A + SÉIMHIÚ / NACH + URÚ **NÓ** A / NÁR + SÉIMHIÚ	*Conas **a shroicfidh** sé an suíomh amárach?* *Conas **nach mbeidh** sé i láthair?* *Conas **a bhí** an aimsir?* *Conas **nár cheannaigh** sé é?*
Cá	Where?	A / NACH + URÚ **NÓ** AR / NÁR + SÉIMHIÚ	*Cá **bhfuil** an cheolchoirm ar siúl?*
Cá háit			*Cá háit **a mbeidh** an t-agallamh?*
Cén áit			*Cén áit **a raibh** an chóisir?*
Cathain	When?	A + SÉIMHIÚ / NACH + URÚ **NÓ** A / NÁR + SÉIMHIÚ	*Cathain **a thosaíonn** an cluiche?*
Cén uair			*Cén uair **a bhí** an cruinniú ar siúl?*
Cá huair			*Cá huair **a thosaíonn** an cluiche?*
Cé	Who?	A + SÉIMHIÚ / NACH + URÚ **NÓ** A / NÁR + SÉIMHIÚ	*Cé **a bhuaigh** an comórtas?*
Cén duine			*Cén duine **a labhair** ag an deireadh?*
Cé hiad…			*Cé hiad na daoine **a bheidh** i láthair?*

Unauthorised publication, distribution or reproduction of these notes is prohibited.

Cad é/ cád í/ cad iad	What?	A + SÉIMHIÚ / NACH + URÚ **<u>NÓ</u>** A / NÁR + SÉIMHIÚ	Cad é príomhaidhm an fheachtais?
Cad			Cad a fuair sí mar dhuais?
Céard			Céard a dúirt an múinteoir le Seán?
Cé na			Cé na buntáistí a bhaineann leis an suíomh?
Cén __________?	Which	A + SÉIMHIÚ / NACH + URÚ **<u>NÓ</u>** A / NÁR + SÉIMHIÚ	Cén duine a chuir glaoch uirthi?
Cé mhéad	How many?	A + SÉIMHIÚ / NACH + URÚ **<u>NÓ</u>** A / NÁR + SÉIMHIÚ	Cé mhéad duine a bhí i láthair?
Cá mhéad			Cá mhéad carr a bhí ar an mbóthar?
Cén t-ainm?	What name?	A + SÉIMHIÚ / NACH + URÚ **<u>NÓ</u>** A / NÁR + SÉIMHIÚ	Cén t-ainm atá ar an mbanna ceoil?
Cad is ainm do ______?			Cad is ainm don láithreoir nua?
Cén dáta?	What date?	A + SÉIMHIÚ / NACH + URÚ **<u>NÓ</u>** A / NÁR + SÉIMHIÚ	Cén dáta a thosaíonn an comórtas?
Cé chomh minic?	How often?	A + SÉIMHIÚ / NACH + URÚ **<u>NÓ</u>** A / NÁR + SÉIMHIÚ	Cé chomh minic a dhéanann siad an comórtas?

Unauthorised publication, distribution or reproduction of these notes is prohibited.

Ná húsáid an cárta creidmheasa gan chead

Unauthorised publication, distribution
or reproduction of these notes is prohibited.

Ná húsáid an cárta creidmheasa gan chead
• **Deireadh na bliana acadúla** a bhí ann agus bhí Eoin agus Aoife **os comhair an ríomhaire** **(in oifig a n-athar).** • Bhí **an bheirt acu** tuirseach traochta **(i ndiaidh na scrúduithe a chríochnú)** agus chuaigh siad ar an suíomh gréasáin 'Ticket Master' **(ag iarraidh ceolchoirme).** • Chonaic siad go raibh ceolchoirm ar siúl san Aviva **le linn an tsamhraidh**. • **Bheadh an banna Éireannach** *Picture This* **ag casadh amhrán** óna **albam is deireanaí**. • Dúirt Eoin gur bhanna iontach a bhí iontu agus **go mbeidís in ann cárta a n-athar** a úsáid chun **na ticéid** a cheannach. • D'fhreagair Aoife go raibh an cárta ar an matal agus go raibh **uimhir an chárta** ar eolas aici.
• Nuair a **d'aimsigh** siad an cárta, d'úsáid siad é chun **an dá thicéad a chur in áirithe**. • Ba é **céad euro** an **praghas** iomlán. • Líon siad a **seoladh baile**, **seoladh ríomphoist** agus **uimhreacha an chárta creidmheasa** agus **bhrúigh siad an cnaipe** 'clic le híoc' **(sula bhfaca a n-athair céard a bhí á dhéanamh acu).** • D'fhág siad an cárta ar ais **san áit ar aimsigh siad é** agus dhún siad an **leathanach gréasáin** **(ionas nach bhfeicfeadh a dtuistí an peaca marfach a rinne siad).**
• **Dhá mhí ina dhiaidh sin**, d'inis siad **bréag** dá dtuistí faoin **áit a raibh siad** ag dul. • Thóg siad tacsaí **chun na cathrach**. • Bhí an áit **ag cur thar maoil.** • Bhí chuile dhuine **ag luascadh a lámh** san aer agus bhí **an-atmaisféar go deo** sa staid. • Bhí **suíocháin iontacha** acu go díreach **os comhair an stáitse** **(le radharc den chéad scoth den bhanna).** • Chas an banna **deich n-amhrán sular imigh siad as radharc** ach **lean an slua ag screadach** go dtí gur tháinig siad ar ais **(ar son an amhráin dheireanaigh)**. • Ag **deireadh na hoíche**, shiúil an slua go mall as an staid agus thóg **an bheirt dhána** tacsaí abhaile.
• **Coicís ina dhiaidh sin,** fuair a n-athair **bille na míosa** sa phost. • D'fhéach sé ar **liosta na gcostas** **(agus d'aithnigh sé na costais uisce, aibhléise agus teasa).** • Ach, ag **deireadh an leathanaigh,** chonaic sé na focail 'Ticket Master' le 'céad euro' scríofa in aice leis. • Tháinig **racht feirge** air agus ghlaoigh sé ar Aoife, Eoin, agus a bhean chéile **(chun míniú a fháil).**
• **D'fhiafraigh** sé den bheirt an raibh aon mhíniú acu? • Dúirt Aoife gur cheap sí go mbeadh cead acu an cárta a úsáid **(dá n-aisíocfaidís é).**

THE INSTITUTE OF EDUCATION FOUNDED 1969

Unauthorised publication, distribution or reproduction of these notes is prohibited.

- Dúirt Eoin gur cheap sé **go mbeadh sé in ann** an t-airgead a chur ar ais **sa chuntas sula bhfeicfeadh a athair** é **(agus an dallamullóg a chur air).**
- Ba léir go raibh se **ródhéanach**.
- Bhí a máthair **ní b'fheargaí** ná a n-athair mar **chreid sí** iontu.

- **Mar phionós**, **bhí orthu glantachán tí** a dhéanamh don chuid eile den bhliain **(agus ní bhfuair siad airgead póca go dtí an Nollaig).**
- Chaith siad **chuile dheireadh seachtaine ag glanadh an tí** **(ó bhun go barr, ag folúsghlanadh, ag glanadh na bhfuinneog agus ag cur snas ar earraí an tí).**
- **Stán** na tuistí go feargach orthu **(le cinntiú go ndearna siad an obair i gceart).**
- Ba léir go raibh a gceacht foghlamtha acu **(agus nach dtarlódh a leithéid arís).**

Ceisteanna a chuirfidh tú

- Cén costas a bhí ar na ticéid?
- Cá raibh an cheolchoirm ar siúl?
- Cad a bhí á dhéanamh ag Aoife sa phictiúr deireanach?

Ceisteanna Samplacha ón Scrúdaitheoir

- Cad a bhí ar an scáileán ag tús na sraithe?
  Bhí an suíomh gréasáin Ticket Master ar an scáileán le heolas faoi cheolchoirm a bhí ar siúl sa staid Aviva cúpla mí ina dhiaidh sin.

- Cad a dúirt Eoin le hAoife sa chéad phictiúr?
  Dúirt Eoin gur bhanna iontach a bhí iontu agus go rachaidís mar bheidís in ann cárta a n-athar a úsáid chun na ticéid a cheannach.

- Cén costas a bhí ar thicéad amháin/dhá thicéad?
  Ba é ***caoga*** *euro an costas a bhí ar* ***thicéad amháin/****Ba é* ***céad*** *euro an costas a bhí ar* ***dhá thicéad****.*

- Cá raibh an cárta creidmheasa?
  Bhí an cárta creidmheasa ar an matal.

Unauthorised publication, distribution
or reproduction of these notes is prohibited.

- An raibh uimhir an chárta ar eolas ag ________ (Aoife / Eoin / ag an mbeirt)?
  Ní raibh uimhir an chárta ar eolas ag Eoin, bhí uimhir an chárta ar eolas ag Aoife.

- Cad a d'úsáid siad chun na ticéid a cheannach?
  D'úsáid siad cárta creidmheasa a n-athar chun na ticéid a cheannach.

- Cá raibh an cheolchoirm ar siúl?
  Bhí an cheolchoirm ar siúl sa staid Aviva.

- Cén banna a bhí ag seinm?
  Bhí an banna 'Picture This' ag seinm.

- Cá raibh Aoife agus Eoin suite sa staid?
  Bhí Aoife agus Eoin i lár na staide, go díreach os comhair an stáitse.

- Cad a cheap a n-athair nuair a bhreathnaigh sé ar bhille na míosa?
  Bhí mearbhall ar a n-athair nuair a bhreathnaigh sé ar bhille na míosa mar níor aithnigh sé costas amháin a bhí ar an mbille ón suíomh gréasáin 'Ticket Master'.

- Cad iad na costais eile a bhí ar an mbille?
  Bhí na costais uisce, aibhléise agus teasa ar an mbille chomh maith leis an tsiopadóireacht sheachtainiúil agus cúpla rud a cheannaigh sé sa siopa éadaí.

- Cad a d'fhiafraigh daid den bheirt?
  D'fhiafraigh daid dóibh aon raibh aon mhíniú acu?

- Cad a dúirt siad lena n-athair nuair a chuir sé ceist orthu faoin mbille?
  Dúirt Eoin gur cheap sé go mbeadh sé in ann an t-airgead a aisíoc sula bhfeicfeadh a athair é. Dúirt Aoife go raibh brón uirthi agus gur cheap sí go mbeadh cead acu.

- Cén pionós a fuair siad?
  Bhí orthu an teach a ghlanadh ó bhun go barr mar phionós.

- Cad a bhí á dhéanamh ag Aoife sa phictiúr deireanach?
  Bhí Aoife ag folúsghlanadh sa phictiúr deireanach.

- Cad a bhí á dhéanamh ag Eoin sa phictiúr deireanach?
  Bhí Eoin ag glanadh na bhfuinneog / ag cur snas ar na fuinneoga.

Unauthorised publication, distribution or reproduction of these notes is prohibited.

Foclóir Tábhachtach			
Oifig a n-athar	Their dad's office	**Os comhair an ríomhaire**	In front of the computer
Ag iarraidh ceolchoirme	Looking for a concert	**Ag casadh amhrán**	Playing songs
An dá thicéad a chur in áirithe	To book the two tickets	**Cárta a n-athar**	Their dad's card
Albam is deireanaí	Latest album	**Uimhreacha an chárta creidmheasa**	Numbers of the credit card
Na ticéid	The tickets	**Os comhair an stáitse**	In front of the stage
Leathanach gréasáin	Website	**Suíocháin iontacha**	Brilliant seats
Bhrúigh siad an cnaipe	They pushed the button	**Radharc den chéad scoth**	A fantastic view
An peaca marfach	The deadly sin	**An bheirt dhána**	The bold two
An-atmaisféar go deo	A great atmosphere	**Ar son an amhráin dheireanaigh**	For the last song
Lean an slua ag screadach	The crowd kept screaming	**Bille na míosa**	The bill of the month
Ag deireadh na hoíche	At the end of the night	**Bhí orthu**	They had to
Liosta na gcostas	List of the expenses	**D'fhiafraigh sé den bheirt**	He asked the two
Na costais uisce, aibhléise agus teasa	The water, electricity and heating costs	**Dá n-aisíocfaidís é**	If they paid it back
Racht feirge	Fit of rage	**Sa chuntas**	In the account
Aon mhíniú	Any explanation	**Dallamullóg a chur air**	Deceive
Ag folúsghlanadh	Hoovering	**Mar phionós**	As a punishment
Glantachán an tí	Cleaning of the house	**Ag cur snas ar earraí an tí**	Polishing things in the house
Ag glanadh an tí ó bhun go barr	Cleaning the house from top to bottom	**Ag glanadh na bhfuinneog**	Cleaning the windows

THE INSTITUTE OF EDUCATION FOUNDED 1969

Unauthorised publication, distribution or reproduction of these notes is prohibited.